

Лютий «оборонпром»

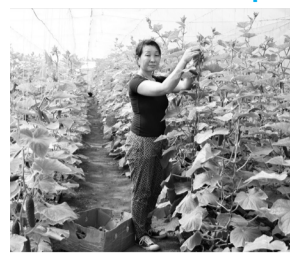
Лучани у перший рік війни самотужки організували випуск товарів для фронту, «військову пошту» і школу з підготовки операторів БПЛА
» стор. 5

Пригоди невловимого

Дід «з того світу», якого волонтери вивезли з прифронтової зони з трьома коровами, знайшовся під Котельвою
» стор. 6

А зелені огірки всі вживають

залюбки
У селищі Опішня Полтавського району охоче діляться секретами успішного тепличного господарства
» стор. 2

Україна молода

Середа, 19 червня 2024 року

№25 (5989)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 40,648 грн
1 € = 43,536 грн

У темряві хліба не спечеш

Як регулярні відключення електроенергії позначилися на вартості продуктів харчування

» стор. 2

Фото з сайту slovoidilo.ua.

Сьогодні і завтра ще можна передплатити «Україну молоду» на друге півріччя

стор. 11

«Вартість хліба може зрости на 25-30% внаслідок подорожчання борошна нового врожаю та через відключення електроенергії: адже у виробників з'являється потреба у використанні генераторів та пального для генерації енергії».

Юрій Дудченко
президент «Всеукраїнської асоціації пекарів», директор ТОВ «Київ Хліб»

■ НА ФРОНТІ

Вовчанська пастка

Окупанти намагаються утримувати новий фронт на Харківщині, а тим часом росію щодня атакують українські дрони

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Зухвалий похід рашистів на Вовчанськ усе більше нагадує подорож в один кінець. Новий фронт, що був відкритий 10 травня, вже забрав життя не однієї тисячі кацапів, а днями ще й зіпсував картинку переможним репортажам московських пропагандистів.

Як стало відомо, близько 400 окупантів потрапили в оточення на місцевому Агрегатному заводі, куди героїчно прорвалися крізь оборону ЗСУ. У відповідь наші бійці обійшли їх із західної сторони і взяли в кільце, відрізавши від підкріплення. Усі спроби вийти з оточення не увінчалися успіхом, тому окупанти десятками здаються в полон. «Росіяни хотіли побачити Вовчанськ і померти, тож нашим військам доведеться їхнє останнє бажання втілити у життя», — прокоментував ситуацію військовий експерт Роман Світан.

До речі, у полон москалі потрапляють по-різному. Головнокомандувач ЗСУ Олександр Сирський у своєму телеграм-каналі розповів про подвиг військового, який самотужки полонив чотирьох окупантів. «Вважаю, що цей вчинок є яскравим прикладом хоробрості та високого бойового духу наших захисників і неодмінно заслуговує на відзначення відповідною нагородою».

Тим часом найгарячіше зараз на Покровському напрямку. Як повідомили у Генштабі 18 червня, ворог не полишає спроб відшукати слабкі місця в нашій обороні та безперервними штурмовими діями намагається вклинитися в бойові порядки українських підрозділів. «Сьогодні здійснили 42 атаки, 32 з яких відбито, — йдеться у пресрелізі. — Тривають бої в районах Новоолександрівки, Євгенівки, Новоселівки Першої, Яснобродівки та Сокола. Попередні втрати агресора за день на цьому напрямку становлять майже 300 окупантів убитими та пораненими. Знищено одну бойову броньовану машину, чотири автомобілі та три ворожі гармати».

Паралельно війна все активніше переходить до росії та на тимчасово окуповані рашистами території України. У ніч на 18 травня спокотно було в Криму, де дрони атакували військові об'єкти у Севастополі, Сімферополі та Керчі. Окупантам довелося терміново перекрити рух Кримським мостом і підняти у Бельбеку авіацію. Водночас у Ростовському Азові синхронно спалахнули резервуари з нафтопродуктами. А в неділю у самому Ростові було успішно виведено з ладу електропідстанцію. Місцевим жителям довелося посидіти без води і світла.

Російські пропагандисти у свою чергу повідомили, що ЗСУ в районі Білгорода підірвали залізничний склад з боєприпасами. Мовляв, українські військові відслідковують логістичні ланцюжки на підході до лінії фронту й дронами нищать усе, що рухається у цей бік.

Втрати рашистів зростатимуть і надалі. Командир спецпідрозділу ГУР Міноборони України з позивним «Тринадцятий» підтвердив, що одна з нових модифікацій безкіпажної морської платформи Magura тепер має на борту ракети Р-73. «Такі розробки дуже ефективні, — сказав він. — Коли росіяни їх бачать, то бояться навіть підлітати. А унікальність у тому, що такого ні в кого немає. Це озброєння вже встановлене і принесе свої результати».

■ ЦІНИ — НЕ ПТИЦІ

У темряві хліба не спечеш

Як регулярні відключення електроенергії позначилися на вартості продуктів харчування

Наталія НАПАДОВСЬКА

Ціни на продукти харчування — тема дня для кожного пересічного українця. Адже продовольчі товари займають вагомую частку споживчого кошика (43%), який у свою чергу використовується для розрахунку індексу інфляції.

Недорогі продукти харчування вгамували інфляцію впродовж останніх місяців: Держстат у травні зафіксував зменшення цін відносно аналогічного місяця 2023 року на яйця (на 35,6%), соняшникову олію (на 14,2%), овочі (17,4%) та цукор (14,2%). В цілому ж, споживчі ціни у травні 2024 року порівняно з аналогічним місяцем попереднього року зросли на 3,3% (у квітні цей показник був 3,2%). Це мінімальне значення з жовтня 2020 року, коли річна інфляція становила 2,6%. Найбільше порівняно з травнем 2023 року здорожчало масло вершкове — на 15,1%. Трохи менше це стосується фруктів (+8,7%) та м'яса (+7,9%). Сир додав у ціні 7,4%, хліб — 6,5%. Риба додала в ціні 5,4%, м'ясо і м'ясопродукти — 2,9%. Але вже до кінця червня ситуація може різко змінитись.

Урядовці не повідомляють, коли припиняться планові та аварійні відключення світла, з 1 червня вагомим чинником стало і подорожчання вартості електроенергії майже на 64% (відтепер новий тариф становитиме 4,32 грн/кВт). Він діятиме для всіх незалежно від обсягу споживання і передбачений до кінця квітня 2025 року. Все це боляче вдарить по економіці, зокрема по виробництву продовольства. «Відключення електроенергії призведе до зменшення обсягів виробництва та підвищить собівартість виробництва продовольства через заміну централізованого постачання більш дорогими альтернативними джерелами», — прогнозує Ілля Несходовський, керівник аналітичного напрямку в мережі захисту національних інтересів «АНТС». Пекарі першими назвали і нові ціни, і ризики такої ситуації. «Вартість хліба може зрости на 25-30% унаслідок подорожчання борошна нового врожаю та через відключення електроенергії, адже у виробників з'являється потреба у використанні генераторів та пального для генерації енергії», — заявив президент «Всеукраїнської асо-

Малюнок із сайту apostrophe.ua.

ціації пекарів», директор ТОВ «Київхліб» Юрій Дудченко. Незважаючи на те, що пекарні — це критична інфраструктура, аварійні відключення там усе ж відбуваються, і далеко не всі виробники хліба мають генератори. «В червні на 10% вже здорожчає хліб простої рецептури», — додає пан Дудченко. Адже вартість електроенергії у собівартості хліба простої рецептури становить 50 копійок, а при виробництві на генераторі — 1,5 грн.

Виробники курятини та яєць не називають нових цін на свою продукцію, але попереджають: відключення світла на птахофабриках нині подекуди тривають від 7 до 10 годин, і це вкрай небезпечно для технологічного процесу виробництва. Крім того, виробники комбікормів взагалі не мають генераторів, тож можливості годувати птицю можуть бути обмежені. «Використання резервних джерел живлення не лише суттєво збільшує собівартість виробництва продукції, а й підвищує ризики втрати поголів'я птиці внаслідок можливих збоїв у роботі», — попереджає виконавчий директор асоціації «Союз птахівників України» Сергій Карпенко. Якщо птахівники понесуть збитки через відключення електроенергії, вони будуть змушені закладати певну націнку як фактор компенсації за зменшення обсягів виробництва. І це також позначиться на цінах.

Практично всі виробники продуктів постали перед вибором: або підвищити ціну, або скоротити виробництво, або навіть закрити свої підприємства через неможливість працювати на альтернативних джерелах живлення. На-

самперед у жорстких умовах опинилися ті, хто випускає продовольчу продукцію, яка потребує охолодження. Незважаючи на те, що продуктові ритейлери VARUS, NOVUS та Auchan мають генератори і поки що не демонструють стрибка цін, вони такі скорочують кількість продуктів з коротким терміном та таких, що потребують холодильного обладнання: молочних товарів, морозива та готової їжі. «Відключення світла та здорожчання електроенергії додасть від 5 до 20% до собівартості продуктів харчування, що спричинить підвищення ціни кінцевої продукції», — попереджає Ілля Несходовський. Продукти, які можна споживати в сирому вигляді, в короткостроковому періоді все ще залишатимуться дешевшими, ніж минулого року. Проте в другому півріччі 2024 року ціни на них зростуть через менший за очікуваний врожай, попереджає Національний банк України у своєму інфляційному звіті за березень 2024 року. Антон Болдирев, директор департаменту казначейсько-інвестиційних послуг АТ «Укресімбанк», очікує за підсумками 2024 року прискорення зростання цін до близько 8-9% в річному вимірі. Тиснути цим року на індекс споживчих цін іще декілька факторів, зокрема, можливе зростання курсу долара. Чи буде дефіцит товарів? Чи купувати мішок борошна, як це робили в 90-х? Такого експерти не очікують навіть за найнегативнішого сценарію. «Ми просто знову побачимо збільшення частки імпорту, зокрема польських продуктів харчування», — запевняє пан Несходовський.

А от хто зберігає спокій, так це заклади громадського харчування. Понад два роки повномасштабної війни з періодичними блекаутами загартавали рестораторів, і вони готові до всіляких несподіванок. Для невеличких кафе (типу кав'ярень на 3-5 столиків) різниця в собівартості електроенергії на генераторах (93 грн) та на традиційній генерації (90 грн) — несуттєва. Тобто мінімальна. Заклади харчування ще в 2022-му убезпечили себе на випадок жорсткого блекауту: на додаток до електричних купили газові плити з балонами. Великі ресторани потребують більше витрат, більших генераторів, тож для них собівартість електроенергії становить 200-250 грн роботи генератора на годину, не беручи до уваги ще й мастила та витрати на обслуговування. «Умовно кажучи, співвідношення витрат на традиційну генерацію електроенергії та на отримання електроенергії за допомогою генератора становить 1 до 2,5 чи до 3», — пояснює «кухню» ресторатор Максим Храмов. Собівартість чашки кави в ресторані — 15 гривень, а продають її за 60. «Але за умов відключення електрики ресторатори не будуть піднімати ціну. Навіть за собівартості чашки кави у 30-35 грн заклади продаватимуть її за ті ж 60 грн, зменшуючи свій маржинальний прибуток», — переконаний підприємець. Масові відключення світла не є новиною для власників кафе, які до цього добре підготувались. «Система закладів харчування продемонструвала чудеса виживання. І буде продовжувати свій розвиток», — оптимістично прогнозує пан Храмов.

■ МЕДИЦИНА

Зберегти обличчя

Військові медики опанували новий щабель у галузі щелепно-лицьової хірургії: тепер складні операції, які виконували за кордоном, можна зробити в Україні

Тарас ГРЕНЬ

Ще кілька років тому українських воїнів з подібними пораненнями відправляли на операцію та лікування лише за кордон. Звісно, це викликало чимало проблем. Однак українська військова медицина не стоїть на місці й постійно розвивається. Тепер хірурги одного з військових шпиталів, що розташований на теренах заходу України, виконують операції з реконструктивної хірургії з використанням вільних м'язово-кісткових фліпів на судинній ніжці.

— Для проведення операцій такого рівня потрібно мати кілька складових, — поділився начальник відділення щелепно-лицьової хірургії, підполковник медичної служби Микола Синюк, — зокрема, підготовлений персонал і відповідну сучасну медичну апаратуру. Зараз у нашому шпиталі є все. Це

В операційній
Фото автора.

дозволяє нам проводити операції високого ступеня складності.

За словами Миколи Володимировича, тепер українські герої, які отримали мінно-вибухові поранення обличчя, матимуть якісне медичне забезпечення в Україні.

І наші військові хірурги зроблять усе, щоб не лише відновити можливість добре пережовувати їжу та чітко артикулювати звуки, а й забезпечити належну естетику в щелепно-лицьовій хірургії.

— Ми робимо все, щоб розвивати українсь-

ку військову медицину, зокрема в галузі щелепно-лицьової хірургії, — наголосив Микола Синюк. — Адже наші воїни повинні отримувати лише якісну медичну допомогу, незважаючи на складність поранень. ■

■ ПАЛОМНИЦТВО

День дарування Тори

До Умані на святкування Шавуот прибули 3 тисячі хасидів

Людмила НІКІТЕНКО

До Умані у Черкаську область прибули понад 3 тис. паломників — брацлавських хасидів. Вони взяли участь у святкуванні Шавуот на могилі раббі Нахмана з Брацлава. Про це повідомляє «Україна молода», посилаючись на JewishNews.

Свято Шавуот — день дарування Тори — є одним із трьох свят, поряд з Рош га-Шана та Суккот, під час яких брацлавські хасиди здійснюють паломництво, навіть зараз, коли в Україні вже третій рік триває повномасштабна війна.

Традиційно Шавуот відзначають на честь Синайського одкровення, коли в 2488 році (за єврейським календарем) єврейський народ отримав від Бога Тору та Десять заповідей, а сталося це на горі Синай. За єврейською традицією вважається, що Тора була записана Мойсеєм безпосередньо з вуст Бога, що символізує визволення від рабства та усвідомлення духовної свободи.

Готуючись до паломництва в Умані, активісти Ihud Barslav Vauman подбали про те, щоб прикрасити зали меморіального комплексу ялиновими гілками, як це прийнято у всій діаспорі Ізраїлю на честь свята отримання Тори, і створили святкову атмосферу в Умані.

Під час святкування були проведені заходи з безпеки та порядку, а також облаштований паломницький шлях до меморіального комплексу імені раббі Нахмана. ■

Олеся МАЗУРКОВА

Червень — місяць, який традиційно вважають періодом боротьби за права ЛГБТК+ спільноти. В Україні з цього приводу вже близько 10 років проводяться паради в столиці та інших містах, тож я вирішила відвідати благодійний фестиваль «КиївПрайд», що проходив у київському арт-центрі Closer.

Потрапити туди було не так просто — довелося пройти три рівні безпеки: першим виявилися поліцейські біля воріт, які питали про вік та наявність при собі зброї. Осіб віком до 18 років пропускатися відмовилися, аргументуючи підвищеною небезпекою. Другою «перешкодою» стала пані у військовій формі з поліцейським собакою на повідку — їй дали понюхати мій наплічник на предмет заборонених предметів та речовин. Свій електрошокер, який узяла, аби за потреби захищатися від борців за «традиційні цінності», на прохання поліції я залишила ще на вході, тому пес нічого цікавого не унюхав і мені дозволили йти далі. Уже на самісінському вході до арт-центру охоронець попросив подивитися мої речі ще раз, і, на щастя, це виявився заключний, третій, рівень перевірки.

Аби пройти далі, потрібно було задонатити на прайд-збір, що складався з п'яти перевірених фондів та організацій, які допомагають військовим на Бахмутському, Куп'янському, Харківському, Донецькому та Сумському напрямках. Мінімальний внесок — 150 грн, і люди радо донатили: лише за той день вдалося зібрати понад 100 тисяч гривень.

Людей усередині було багато, та вони не завадили роздивитися інтер'єр. Майже все було обвішане прапорами ЛГБТК+ спільноти, де для позначення кожної орієнтації були створені унікальні поєднання кольорів. Також навколо стояло багато яток із різноманітним начинням: від прикрас із бісеру та камінців до секс-іграшок. Звісно, працювало й чимало майстерень, які можна було

■ ЗА РІВНІ ПРАВА

Давай трохи ПРАЙДемося

Веселковий фестиваль на важливу тему

Батьківщина - мати проти дискримінації.

відвідати за довільний донат на той же збір, оскільки мета благодійного фестивалю — зібрати 4 мільйони гривень для захисників та захисниць України. До речі, їм присвятили не лише збір, а й експозицію постерів, де були висвітлені історії вояків та воячок ЛГБТК+, а також кілька їхніх цитат. Моя найулюбленіша: «Якщо я свідомо пішов на війну, чого я маю боятися говорити, що я — гей?» Павла Лайгойди, який є стрільцем-зенітником бригади ЗСУ.

Хтось може сказати, що в ЛГБТК+ спільноті вже й так є всі права й «нехай сидять собі тихо та й роблять, що хочуть», проте не все так однозначно, адже одностатеві союзи в нашій

Експозиція постерів.

країні досі не визнаються. І насправді це серйозна проблема, оскільки такі пари не мають права на успадкування майна або спільне його володіння, не можуть ухвалювати рішення в разі недієздатності чоловіка чи дружини,

коли заходить про лікування, а також не мають змоги разом удочерити або всиновити дитину — в такому випадку лише одна особа в парі вважатиметься опікуном, а інша прав на дитя взагалі не матиме. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

16 червня відбувся марш КиївПрайд, який тривав 30 хвилин, де учасники наголошували на тому, що хочуть бачити Україну вільною та відкритою для всіх. Участь у ньому взяли 500 людей, які, попри дощ та потенційну можливість сутічок, спонукали голосувати за законопроекти №9103 та №5488, де йдеться про легалізацію одностатевих шлюбів та покращення механізмів реагування на випадки дискримінації та нетерпимості щодо ЛГБТК+ спільноти.

Тетяна ПАРХОМЧУК

По суті, Глобальний саміт миру у Швейцарії — це ритуальне обтанцювання тих рішень, що проговорювали й ухваливали раніше.

Водночас це й можливість мати прямі переговори з ключовими партнерами, передусім США.

До саміту ми підійшли з новим рівнем взаємовідносин, коли західні партнери, практично всі, дозволили використовувати свою зброю для ударів по військових об'єктах на території росії.

Водночас президент України Володимир Зеленський, попри заборону США бити АТАСМС по військових об'єктах окупантів і колонах біля кордонів Харківської та Сумської областей, добився дозволу завдавати ударів ракетами «Петріотів» по російських бомбардувальниках, що запускають бомби і ракети по Харкову та інших населених пунктах України.

Захід переминається з ноги на ногу

Здавалося, Захід поволі, оглядаючись і переминаючись з ноги на ногу, переходить свій рубікон. Він ламає ним же встановлену «червону лінію» і демонструє готовність розширювати свою військову участь на боці України. Це ще не війна з росією, а демонстрація готовності та сили. Мовляв, владіміру путіну посилається сигнал про неможливість виграти цю війну в західній коаліції.

Однак спільна заява Глобального саміту миру щодо припинення війни не дозволяє особливо емоційним українцям впадати в ейфорію.

У цьому документі з раніше запропонованих Україною пунктів залишилися: про продовольчу та безпеку атомних електростанцій, звільнення всіх ув'язнених і повернення дітей. Водночас із заяви забрали пункти-вимоги щодо виведення російських військ з окупованих територій та відновлення територіальної цілісності України. А це цілий комплекс заходів: видворення з Криму всіх росіян, котрі поїхали туди жити після окупації півострова; відновлення зруйнованого житлового й адміністративного фонду та інше.

Що означає анулювання цих пунктів — генератори саме такої формули шляху до миру погоджуються на присутність на нашій території путінських окупаційних військ? За наявною інформацією, це (присутність окупаційних військ на території України) було вимогою країн «глобального Півдня» (Бразилія, Індія, КНР, ПАР тощо).

І Україна наразі погодилася підвищити стан територіальної цілісності. Чому? Може, все йде за сценарієм закулісних гравців (глобалістів), про котрий ми вже не раз згадували?

А тим часом головним для президента Зеленського залишається не допустити зсування України у сіру зону геополітики, щоб її не використовували у своїх інтересах глобальні противники. Необхідно впевнено стояти біля своїх союзників і боротися, битися за їхню підтримку. Без нервів і психів.

У декотрих моментах, здається, Зеленський повернув собі енергію і впевненість. Як-от визнав Китай прямим союзником росії, який, по суті, гарантує їй можливість підтримувати високий ескаляційний статус війни.

А от чи вдалось у дні саміту Володимиру Зеленському пройти по натягнутому канату — інтелектуально перемогти путіна? Не залишити йому шансів маніпулювати миротворчістю для завдання поразки Україні та її партнерам?

Владімір путін зосереджує все більше зусиль не лише в нарощенні інформаційно-пропагандистської війни проти антиросійської коаліції та на пропаганді «глобального Півдня» на чолі з Китаєм, а головним завданням кремлів бачить у посиленні кризових явищ усередині українського суспільства. Від включення до порядку денного глобальних діалогів питання про легітимність українського пре-

ПІСЛЯМОВА

Швейцарська колиска миру

Чи здатен Захід протистояти новій путінській стратегії війни?

зидента до створення різноманітних вірусів страху, якими він атакує українців, європейців, американців та інших партнерів України. Скажімо, як висунуті ним, нашпиговані страхом, останні чергові умови миру.

Москва, спираючись на Пекін, намагає винятково на капітуляції Києва. Україна не готова до жодних втратних компромісів.

Однак треба всім бути реалістами. Без справжньої антифашистсько-антипутінської коаліції Україні буде дуже важко.

Путінське оточення шаманів

Будь-яка авторитарність політичної влади, її самостійність поза ментальним суспільним договором буде викликати спротив і щоразу загрожувати революційною кризою.

Президент Володимир Зеленський, здається, це зрозумів.

І хоча стратегію народної, визвольної війни за своє існування й право на державу український президент не склав в ідеологічну конструкцію, він її використовує і реалізує з початку вторгнення.

У відповідь на путінську — відвоювання нібито «історичних» територій і захист усього «російського» — стратегію збирання народів. Слов'янських і православних.

На цьому тлі кремлівський диктатор намагався перетворити терористичне СВО на «священну війну» за право російського народу бути великим і мати мегаімперію. По суті, це здатність до ефективної конкуренції — елемент російської стратегії війни.

Український народ і його Збройні сили показали надзвичайно високий рівень змагальності. У перспективі — не залишаючи росіянам шансів на військову перемогу. Водночас конкуренція влад, політичних команд, ідей і стратегій також має чимале значення.

Путін пристосував владу, ліберальні ринки та державну економіку до війни, перевівши всі системи на воєнні рейки.

Головним для президента Володимира Зеленського залишається не допустити зсування України у сіру зону геополітики, щоб її не використовували у своїх інтересах глобальні противники.

На росії не лише використовують переважні ресурси та старі фінансові подушки, а й реконструюють усю політекономічну систему для ведення війни в умовах жорстких санкційних обмежень і тиску на партнерів росії з боку США і ЄС.

На петербурзькому форумі путін оприлюднив економічні плани далекого майбутнього, програми розвитку, розбудови й процвітання росії. Ніби й немає війни, в якій виснаження росії вже має чіткі контури.

При цьому кремлівський диктатор перевів практично всю промисловість, ринки, фінансову систему на створення гігантського військово-промислового комплексу. Рф мінімізує фіскалізацію бізнесу та обіцяє збільшення соціальних стандартів.

Путін підібрав команду ефективних менеджерів ліберального спрямування, яким вдається в надзвичайних умовах підтримувати стабільність російської економічної та соціальної систем і навіть збільшувати зростання ВВП.

Роль центру формування нової стратегії створення нового типу воєн-

КНР вибрала тонучий «Титанік» разом з рф.

ної економіки росії покладено на нового міністра оборони, вченого технократа андрія белоусова замість старого друга-тайговика й шамана сергія шойгу.

Белоусов — не лише доктор наук і спеціаліст з моделювання розвитку російської економіки, він досвідчений управлінець — при владі з 1999 року. Ставку сьогоднішня росія зробила на затяжну війну, тривалу конфронтацію із Заходом, постійне збільшення військового бюджету за умови збереження стандартів соціального життя росіян.

Тобто зробити росію самостійною для ефективного протистояння західному світу в умовах оточення її кільцем західних «ворогів». І що важливо, щоб росіяни не впадали в крайню бідність і не протестували проти війни.

Дезорієнтація згубними оваціями

Отже, Москва розробила економічний напрямок запуску нового типу війни.

Природно, що в нас наразі виникають нові питання щодо України, адже головними пунктами порядку денного її виживання є перемога й мир.

То що буде замість іще п'ятирічної давності заперечення Зе-владою

го протистояння із західною цивілізацією.

Виглядає так, що розрахунки на втримання США, ЄС і Китаю в «нейтральній позиції» не виправдалися. Поки що в ідеологічному сенсі. Тому головне завдання західної цивілізації, вочевидь, має полягати в розробці «китайської стратегії», яка унеможливить, зведе до певного мінімуму військову підтримку росії. Не тільки легальною зброєю, а й елементами, які прискорюють виробництво нею снарядів, ракет, танків і авіаційних платформ, водночас дозволяючи їй запускати цикл нового типу війни. Більш високотехнологічного і руйнівного. Чи не потонуло це усвідомлення в оваціях саміту?

Якою буде Україна?

Також для нас важливо розуміти, якою буде Україна після війни. Це знову буде держава, в якій майже нічого не зроблять, як за попередні 30 років незалежності, чи нарешті ні?

Скажімо, в Україні є чимала кількість корисних копалин і нафта. Нагадаємо, скандально відома фірма Burisma («Бурісма»), котру заснував ексміністр екології часів януковича Микола Злочевський, займалася тим, що продавала ліцензії на потенційний видобуток корисних копалин в Україні й заробила на цьому мільярди доларів.

Маючи власну нафту на території західних областей і в центрі — в Полтавській області, Україна за всі роки незалежності не винайшла ніякого способу добути цю нафту для власних потреб. Чому Україна не почала видобувати нафту за останні більш ніж два роки? Невже нам в умовах великої війни не потрібні нафта, солярка для танків чи дизельних генераторів в умовах зруйнованих електростанцій?

Чому Україна не змогла налагодити елементарні речі під час війни — виробництво патронів? То як ми можемо носитися з красивими словами про велич нації, тішитися лозунгами й нічого не робити практично?

Чому ми не перевели виробництво на воєнні рейки? Чому ми не виробляємо власних дизельних чи турбогенераторів у необхідній кількості, аби вирішити наші енергетичні проблеми? Чому ми з перших днів повномасштабного вторгнення переживаємо ракетні атаки й не беремося робити власну систему ППО?

Що ми, окрім допомоги Заходу, можемо сьогодні протиставити путіну як націю, котра мала б стати на шлях економічної самодостатності, в умовах використання путіном будь-яких миротворчих зусиль, арсенал котрих він уже наростив як зброю проти України, примушуючи її до капітуляції? ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Волинська область

Брати Цапюки називають себе лютими волиняками, яких повномасштабна війна висмикнула з налагодженого бізнесу, змусивши працювати на фронт. Старший Василь активно комунікує з інженерами по всій Україні та за кордоном, створивши щось на зразок віртуального «оборонпрому». А молодший Павло доставляє фактично на нуль потрібні для фронту товари і водночас є співзасновником школи пілотів БПЛА. Недавно брати відкрили у Луцьку ще й волонтерський паб «Перший В», який генерує кошти для «арсенальних» проєктів і служить точкою, де збираються хлопці, що добряче пропахли порохом. Бувають тут часто також іноземці, ангажовані пошуком нестандартних вражень.

Блокчейн на війні

Інженери, які працюють з Василем Цапюком, називають себе Спілкою винахідників України (СВУ). Живуть вони у різних містах, налагодивши зв'язок у соціальних мережах, але відстань не заважає розвивати проєкт, що нагадує віртуальний «оборонпром».

Організуватися їм допоміг блокчейн, тобто сучасна технологія децентралізованого виробництва широкого спектра товарів через системи запису та передачі даних. «Ми розосередилися по всій Україні. Є також наші підрозділи за кордоном, які виготовляють у себе товари військового призначення», — каже Василь. — При цьому ми не маємо єдиного заводу чи спільної локації, куди може прилетіти ракета або увірватися диверсійна група».

Переважно новоявлені зброярі сьогодні перебувають скрізь і водночас ніде. СВУ існує лише на логотипі людей, які з нею працюють і мають відповідні сертифікати. Втім цю модель ніхто не назве простою. Вона вимагає зовсім інших логістичних і маркетингових підходів, які до війни не були апробовані взагалі.

Починали винахідники з досить простих товарів. Але сьогодні перелік техніки і комплектуючих вийшов за межі списку, про який можна говорити відкрито. Ці талановиті ентузіасти іноді жартують навіть так: якби нашої країні не заборонили мати ядерну зброю, то, напевно, ми створили б і її.

Про високий рівень СВУ говорить і той факт, що цього року топові розробки винахідників були підтримані на рівні державних програм, започаткованих Міністерством цифрової трансформації. «Думаю, далі нам вже буде простіше рухатися, бо ми отримали експертні оцінки, які дозволяють робити документацію», — каже Василь. — Для цього треба мати оцінку в мінімум 4 бали. А у нас за одними розробками є 8 балів, за іншими — 6. Це висока стадія готовності».

Сьогодні на рахунок СВУ — 25 винаходів, що вже запущені у виробництво і потрапили на фронт. У списку, який можна озвучити, — корпуси для кумулятивних снарядів, перископи, турнікети, жилети з обігрівом від павербанка, прилади для стеження, системи раннього виявлення дронів тощо. Ще одна дуже потрібна

рід на фронті — система скиду з БПЛА. «Це прилад для доставки необхідного багажу», — пояснює Василь. — Коли у якусь точку не можна довести певний предмет, тоді у пригоді стає цей винахід. Для наших військових їх замовляють у США, але це дуже дорого. Наш аналог є більш доступним завдяки блокчейну. Складання усіх деталей у повноцінний прилад відбувається безпосередньо перед відправленням його на фронт».

Одним з найпопулярніших винаходів стала антидронна рушниця «Мавка». Зараз на фронті цих засобів ураження від СВУ вже дуже багато. Рекордний показник збиття ворожих БПЛА у таких моделях — близько 100 «Мавків», що є безпрецедентною статистикою. При цьому вона дешевша за китайські аналоги.

Певні комплектуючі для фронту сьогодні друкують партнери у Фінляндії, Німеччині, Великій Британії та Швеції. Водночас європейці й самі їздять в Україну переїмати досвід війни з росіянами. «Приїжджають до наших стартаперів і кажуть: «Ось вам гроші, зробіть такі дрони-розвідники», — каже Василь. — Це безпрецедентна річ. Зі свого боку скажу: якби не Європа, ми б просто люту гальмували і нам було б дуже важко».

Розповіді фронтовиків надихають на нову творчість і поготів. Один з військових, який співпрацює з винахідниками, при зустрічі поділився такою історією. На позиції ЗСУ вночі невеликими групами посунули з чотири десятки окупантів, але для відбиття атаки у наших хлопців тоді не було жодної міни і жодного артилерійського снаряда. Невдовго думаючи вони розбудили чотири підрозділи операторів дронів, які терміново вдарили по зайдах. У підсумку, останки всіх нападників повисли на соснах. «Тобто вони знищили всю живу силу противника за допомогою дронів зі скидами», — підсумував Василь. — Це абсолютно нова технологічна війна, якої світ ще не бачив. І це надихаюча річ».

Серед цілком мирних моделей у Василя є платформа для евакуації поранених і перевезення вантажу до 200 кілограмів, яку він презентував на весні. Аби випробувати запас ходу акумуляторів, розробку протестували на бездоріжжі та в лісових шляхах. Ці невеликі транспортні засоби можна поставити і на колеса, і на гусениці, що робить їх універсальними.

«Військова пошта» по новому

Через кілька годин після нашої розмови Павло мав їхати на Донбас. Цього разу відвозив двох хлопців, які пройшли навчання у центрі операторів БПЛА, що був створений волонтерами у перший рік війни. «Вони познайомилися з нашим сотим підрозділом», — каже співзасновник «Військової пошти». — Я їм покажу роботу на фронті. Не «на нулі», бо під Авдіївкою зараз трошки важче, а неподалік лінії. Вони почують вибухи, побачать, що таке війна, а вже потім ухвалить рішення мобілізуватися. Плюс мені до бусика напхали ще якихось дронів».

Центр, про який розповідає Павло, на відміну від типових підготовчих військових

ДОПОМОГА

Лютий «оборонпром»

Лучани у перший рік війни самотужки організували випуск товарів для фронту, «військову пошту» і школу з підготовки операторів БПЛА

частин, не має проблем з навчальним матеріалом. Тобто у черзі на один безпілотник тут рекрути не стоять, маючи персональні моделі. Відповідно, курс оволодіння технікою проходить півтора, а не два традиційні місяці. Якість підготовки тут досить висока.

Проєкт «Військова пошта» за два роки війни теж зазнав суттєвих змін. Спочатку на фронт возили абсолютно все, оскільки потреба була навіть у продуктах та одязі. Згодом перейшли на дрони і FPV-тему, відвідуючи найгарячіші точки фронту. Брали від хлопців також персональні замовлення й передавали з рук у руки. Сьогодні логістика вже добре налагоджена, тому система забезпечення змінилася. Тепер важливо закупити ті дрони за собівартістю і знайти механізм доставки їх в Україну. «Сьогодні, наприклад, ми є, по суті, українським логістичним представником в Австралії», — каже Павло. — Як це працює? Є багато людей, які з цієї країни летять у Європу. Я їх називаю такими собі волонтерами-туристами. Вони завжди візьмуть із собою один-два дрони, викуплені для якогось підрозділу. А з аеропорту чи залізничного вокзалу, куди вони приїжджають, безпілотники хтось забере й передасть нам автобусом. Ми, у свою чергу, абсолютно офіційно перевозимо техніку через кордон, і вже за три-чотири дні вона — на фронті».

Таку систему Павло називає вдалою оптимізацією процесу, який зараз варто запровадити на всіх рівнях суспільства. Тільки так, на його думку, можна добути якісь ресурси для підтримки фронту. Економіка за час війни сильно просіла, тому в людей немає вільних коштів на донати, як це було два роки тому. «Коли у нас запитують, скільки у вас автобусів, то я кажу — один «бусик», що зберігає автографи усіх бійців — живих і вже, на жаль, загиблих, — розповів волонтер. — Той «бус» справді історичний. Ми його купили колись у Гданську за 100 тисяч гривень. Потім нам його відремонтували безкоштовно. Він вже наїздив понад 200 тисяч кілометрів».

Загалом, на думку Павла, тепер у війну повинні включитися всі, інакше лінія фронту проходитиме у кращому випадку по Дніпру. Тоді «ухилантам» чи байдужим усе одно доведеться брати до рук зброю. Співвідношення сил — один до п'яти на користь ворога. Отож і мобілізація всіх наявних ресурсів повинна бути відповідною.

«Перший волонтерський»

Волонтерський паб був задуманий як майданчик для додаткового акумулювання коштів. Цього року завдяки проведеним заходам і реалізованому меню тут на потреби фронту вже зібрали 1,3 мільйона гри-

Павло (той, що з бородою) і Василь Цапюки.

Інтер'єр пабу «Перший В». Фото газети «Наш край».

вень. Внутрішній інтер'єр — у дусі постійних відвідувачів. Тобто стіла покриває маскувальна сітка, барна стійка виготовлена з гільз для снарядів, стіни зберігають автографи бійців і чималий спектр військової атрибутики.

Для збирання коштів брати постійно проводять аукціони, на які нерідко виставляють одні й ті самі речі. Знаковим у цьому сенсі став мотоцикл, на жаль, уже покійного луцького байкера Миколи Голованя. Організатори розіграшу закликали скинутися на купівлю евакуаційного джипа для хлопців 53-го батальйону 100-ї бригади і на десять дронів для роти ударних безпілотників. Переможцем став чоловік, який заплатив за круту машину 200 тисяч гривень, але забрати її відмовився. Мовляв, хочу, аби цей лот працював на армію далі. Учасник другого аукціону збільшив суму до 300 тисяч і теж залишив мотоцикл у пабі. Тобто історичний «байк» і зараз у роботі. Так само, до речі, як і куртка та рукавиці відомого пілота.

Діє у пабі також постійна виставка картин. Їх залюб-

ки розкуповують на пам'ять іноземці, що просто обожнюють цей суворий заклад. «У нас постійно бувають фіни і литовці. А вчора гості з Австралії приїжджали», — каже Павло. — Від тематики «маст хев» їх просто аж пре, тому обов'язково щось купують». Є тут і опція «пиво на совість». Його привозять сюди з інших країн і міст, а потім продають від 50 гривень і вище за одну пляшку. Кошти традиційно йдуть на потреби фронту.

«Перший волонтерський» — це ще й суворя реальність нашого часу. Сюди навряд чи будуть постійно ходити панянки у дорогих сукнях та чоловіки, яких лякає війна. У свою чергу хлопці, що повертаються з фронту або приїжджають у відпустку, не надто комфортно почувуються у світських кав'ярнях та ресторанах. А ось тут, посеред прапорів з автографами побратимів і за столами, виготовленими з грубих дощок, — ніхто не нагадуватиме про дрес-код. У пабі завжди збираються тільки свої, і добре пропечене м'ясо їм подають у звичних металевих мисках. ■

«Коли мене питають: звідки ви йдете? То я відповідаю – з того світу», – каже 70-річний Володимир, якого волонтери називають дід Володя.

Ганна ВОЛКОВА

Діда Володю з двома коровами, телицею та собакою, який утік від війни з села Торське неподалік Краматорська на Донеччині, 29 травня помітили військовослужбовці. Він ішов зі своїми тваринами, несучи за плечами скромні пожитки. 74-річний пенсіонер мріяв добратися аж на Котелевщину Полтавської області, яку залишив після закінчення школи. Однак біля Ізюма його разом з худобою і домашнім псом підбрала команда благодійної зоозахисної організації UAnimals і доставила до села Бричківка Полтавської громади, де йому запропонували вільне домоволодіння. Та, поживши там чотири дні, дід Володя зник «по-англійському». Три доби про нього нічого не знали.

І ось приємна новина: чоловік поважного віку благополучно дістався села Шевченкове Великорублівського старостату Полтавського (колиш Котелевського) району.

Не стільки за себе хвилювався, як за тварин

— Я першим кинувся на розшуки нашого нового переселенця діда Володю, — розповідає староста Бричківського старостинського округу Полтавського району Павло Бречко. — 3 червня, у понеділок, о шостій тридцять привіз новий візок, який передали йому волонтери. Заодно хотів допомогти йому з отриманням довідки ВПО. Але чоловіка вже не було вдома.

Згодом я проїхався трасою, думав, побачу його. Вже припікало сонечко, і він, певне, звернув кудись у лісосмугу.

...Пан Володимир утік від війни наприкінці травня. Від свого села пройшов добрих кілометрів шістьдесят у напрямку Ізюма Харківської області, аж поки його підбрали добрі люди.

— Уперше я побачила цього чоловіка у Святогірську Донецької області, — розповіла журналістам «Сусільного» військовослужбовиця. — Він ішов лісом з корівками і собачкою. Ми прямували на виїзд і не було змоги зупинитися. Другого дня їхали у бік Ізюма, і знову дорогою зустріли того ж високого худорлявого дідуся з довгою сивою бородою. Зупинилися запитати, чи все у нього гаразд, чи не потребує якоїсь допомоги. Він сказав, що сам упорається, бо сильний. Не стільки за себе хвилювався, як за тварин. Ми дали йому води та їжі.

Військовослужбовиця зв'язалася з громадською організацією «Землячки», яка підтримує жінок, котрі боронять Україну, а ті передали інформацію про незвичного «мандрівника» зоозахисній благодійній організації UAnimals.

— У чоловіка не було мобільного телефона, тож зв'язатися з ним і повідомити, що по нього приїде наша автівка, хай лише чекає в обумовленому місці, ми не мали можливості, — розповіла керівниця комунікаційного відділу UAnimals Людмила Смоляр. — Тому спочатку здавалося, що історія безнадійна. Але че-

рез «Землячок» ми передали прохання військовим тримати дідуся в полі зору. Це спрацювало, і наш транспортний бус відправився під Ізюм.

Тим часом «Землячки» зайнялися пошуком підходящого домогосподарства у Полтавській громаді. Зателефонували у Полтавську міськраду, розмістили оголошення в соціальних мережах і волонтерських групах.

— У Бричківці якраз було вільне домоволодіння, — продовжує розповідь Павло Бречко. — Гарна хата, сарай, колодязь... Господиню похилого віку забрала донька до себе в сусіднє село, тож хата пустувала. Родина з радістю відгукнулася на пропозицію пустити біженця. Односельці почали зносити йому їжу, одяг, посуд, продукти, дійниці, відра, щоб напувати корів...

30 травня близько обіду евакуаційний екіпаж UAnimals прибув до Бричківки з двома коровами — Мухом і Зойкою. Першим ділом місцеві мешканці їх напоїли, подоїли і припнули на пастівнику. А близько 21-ї транспортний бус, зробивши ще одну ходку (600 км в обидва боки), привіз пана Володимира, телицю Малу й собаку Жорика. З особистих речей у чоловіка була лише невелика сумка з найнеобхіднішим — решту вивезеного з прифронтової зони на «кравчуччі» довелося викинути, оскільки візочок не витримав довгої дороги і зламався.

— Щоб корівкам було м'якше їхати, ми накидали у вантажний салон буса сінця, — пригадує Людмила Смоляр. — Таку евакуацію наша команда проводила вперше.

— Коли мене питають, звідки я, я відповідаю: «З того світу», — розповідав по дорозі пан Володимир. — Від нашого села мало чого лишилося. Коли виходив із Торського, там були дуже добрі прильоти — з десятої вечора і до першої ночі не припинялися обстріли. Коли попало у сусідній дім, ми схопили, що можна було, і рушили звідти. Коли дійшли у сусіднє село, кілометрів шість-

ПОРЯТУНОК

Пригоди невловимого

Дід «з того світу», якого волонтери вивезли з прифронтової зони з трьома коровами, знайшовся під Котельвою

вісім, побачили спалах на тому місці, де була моя хата.

Мандруючи селами на Полтавщину, дід Володя спав, де заставала ніч — чи то дорога, чи поле.

З'ясувалося, що волонтери, які евакуювали людей з Торського, відмовили пенсіонеру в поїзді саме через те, що він хотів забрати з собою корів. Чому вони не передали інформацію іншим організаціям та фондам — невідомо.

За словами Павла Бречка, чоловік своїм життєвим світоглядом нагадав йому буддйського монаха чи старовіра. Від принесених продуктів відмовлявся, хоча з їжі в нього, окрім молока, були лише булочки, пиріжки і хліб, які дали йому на дорогу волонтери. «Я можу повітрям харчуватися», — пояснив загадково.

Надана хата переселенцю сподобалась, а ось пасовище у балках він категорично забракував. «Нема тут де пасти корів, — бідкався найближчій сусідці. — Піду за річку, пошукаю кращих пасовищ».

За річку, значить, за Ворсклу, яка розділяє колишні Полтавський та Котелевський райони. І рано-вранці в понеділок дід подався у нову для себе дорогу. Здоїв корівку, залишив сусідці молоко.

— Ми дізналися, що у пана Володимира лишилися у прифронтовій зоні донька й онук Сергій. Напередодні Сергій зателефонував мені, спитав, коли я бачитиму діда, — він хотів поговорити з ним. У розмові онук сказав, що рідні на Котелевщині в них давно немає. Хіба що, може, хтось зі старожилів і пригадає його діда... Тому навряд чи там його хтось чекає, — резюмував Павло Бречко.

Взяв у дорогу косу і дійницю

— Того ж дня, як пан Володимир залишив Бричківку, мені зателефонував тамтешній староста і повідомив, щоб ми, можливо, чекали на незвичайного гостя, — продовжує історію староста Великорублівського старостату Алла Фисун. — Я сповістила про це мешканців старостату й дільничного поліцейського, дала всі прикмети. І дійсно, 6 червня, під вечір, високого чоловіка з довгим сивим волоссям, довгою сивою бородою й трьома коровами рудого кольору та собакою помітили мешканці села Шевченкове.

Задалегідь у нас була домовленість з місцевим фермером Іваном Крикуном, що він надасть біженцю прихисток. На колишній колгоспній фермі Іван Васильович утримує баранів і кілька голів великої рогатої худоби, але вільного місця там вистачає. А поряд з фермою пустує хата, господарі якої померли. Фермер навіть пообіцяв забезпечити постояльця сіном на зиму.

Пан Володимир погодився на ці умови. Він дуже невибагливий у побуті й дуже переживає, що завдав людям зайвого клопоту. Колишній пічник і будівельник, чоловік звик покладатися в житті лише на себе.

Зі слів Алли Фисун, дід Володя дуже добре орієнтується на місцевості, вмє читати географічні карти, тож без проблем узяв

Евакуація корів.

правильний курс на Котелевщину. Ішов, розповідає, старою дорогою, лісопосадками, лісами, де ховався від денної спеки. Ні до кого не заходив, щоб людей зайвий раз не турбувати. Спав там, де зморював сон.

Пані Аллу вразило те, що «мандрівник» ніс із собою складану косу, аби нею можна було вкостити худобі трави, а також кілька товстих книг. «Жаль, деякі довелося залишити по дорозі, бо важко було нести», — бідкається.

Відстань у 60 кілометрів між Бречківкою та Шевченковим пан Володимир подолав за три доби. Це досить-таки непросто, враховуючи, що йшов він не рівною дорогою, а ярами й вибалками.

Харчувався переважно молоком, яке давала одна з корів. Він видоював його в дійницю, яку мав при собі. Проте більшу частину молока просто виливав, адже корова дає його аж 18 літрів за день.

На щастя, тільна корівка благополучно донесла телятко, тож воно з'явиться на світ на постійному місці.

Пані староста забезпечила нового члена громади на перший випадок картоплею й домашньою консервацією. Надалі його харчуванням опікуватиметься Іван Крикун, який, до речі, дуже добре допомагає матеріально своїм найманним працівникам.

Місцевими пасовищами пан Володимир задоволений. Тут річка Мерло впадає у Ворсклу, тож їхні береги вкриті буйною рослинністю — на рівнині є де припнути корів.

— Він досить відкритий, комунікабельна людина, — ділиться враженнями від нового поселенця Алла Фисун. — З ним дуже

цікаво спілкуватися. Виявилося, що народився він у Михайликах — селі, що далі за Котельву. Питай, чи є у нашому старостаті пуста хата з сараєм. А у нас, як на те, підходящого домоволодіння немає. Зазвичай будинки у нормальній стані, а от сараї попадали. Тож поки пан Володимир залишається жити біля ферми, а його корови — на фермі. Далі буде видно.

Насамкінець питаю в сільської старости, чи не збирається «мандрівник» шукати щастя й далі, у рідних Михайликах, наприклад.

— Запитувала я в нього про це, — відповіла староста. — Сказав: «Уже сил немає»...

Історія з евакуацією поважного чоловіка з худобою надзвичайно вразила українців. У соцмережах люди захоплюються його вчинком. «Плачу, просто плачу. Бо багаті тікали й покидали своїх тварин, а тут дідусь забрав корів і попрямував з ними пішки на безпечну територію! Низький уклін йому!» — написала на сторінці UAnimals в інстаграмі одна з читачок. «Цей чоловік — герой з крилами!» — вважає інша. І подібних відгуків десятки. Дехто навіть хату пропонує відважному переселенцю.

Один із військовослужбовців написав: «Знаю діда Вову особисто. Ми стояли в Торському на початку 23-го року. Він категорично проукраїнський. І хата в нього була гарненька. Була...».

На підтримку пана Володимира та його тварин фонд «Землячки» оголосив спеціальний збір. Планується, що на коштів збудують корівник. Шукайте реквізити банки на сторінці @zemliachky.ukrainian.front. ■

Ганна ЯРОШЕНКО

От уже третій рік в Опішнянській територіальній громаді, що в Полтавському районі, функціонує комунальна теплиця, яка займає 3,2 сотки землі. У цій споруді закритого ґрунту вирощують огірки й помідори, а також цибулю на перо. Це одна з реалізованих ідей очільника громади Миколи Різника.

«Звідки взялася ця ідея? Якимось іще до повномасштабної російсько-української війни я мав відвідати Туреччину. І коли літак, яким летів туди, почав приземлятися, мені впало в очі те, що чи не вся країна встелена теплицями, — пригадує Микола Миколайович. — А коли почав цікавитися цією темою, з'ясувалося, що уряд Туреччини передбачив державні дотації на створення тепличних господарств. Таким чином, турки цілий рік усе вирощують у теплицях, постачаючи ті ж овочі, зокрема, і нам. Хоч їхні ґрунти не витримують ніякого порівняння з українськими чорноземами. От і подумалося: а чому б і в Опішні не спорудити теплиці? Так, за кошти з бюджету нашої громади закупили необхідне обладнання й навіть встигли встановити його до широкомасштабного вторгнення російських загарбників. А от додаткове устаткування встановлювали якраз 24 лютого 2022 року вже під вибухи. Ясна річ, змушені були зупинити роботи. Хоч загалом від реалізації цього проекту ми не відмовилися й уже під осінь запустили теплицю».

Вирощують огірки дідівським способом, зовсім не використовуючи «хімії»

Показуючи мені приміщення дуже зручної й місткої теплиці завдовжки 40 метрів і завширшки 8 метрів, де найбільше місця займають огірки (їхні стебла, вертикально закріплені на спеціальних конструкціях, мають доглянутий вигляд), директор комунального підприємства «Опішня-Агро» Наріман Ібрагімов говорить, що в нинішній ситуації, коли деякі південні райони України окуповані рашистською федерацією, а до того ж багато сільськогосподарських земель потребують обстеження та розмінування, овочівництво стає перспективним напрямком у центральних регіонах. «Овочеві культури дають досить непогані прибутки. Загалом реалізуємо вирощені нашим комунальним аграрним підприємством овочі покупцям з полтавського регіону. А торік, коли вони вродили нівроку, до нас приїжджали навіть представники великих торгових мереж з Києва, закупаючи по 1-2 тонни овочевої продукції, — хвалиться пан Наріман. — Розвиваючи ж тепличне господарство, хочемо показати місцевим жителям, що на цьому можна заробити. І якби вони підхопили нашу ініціативу, спорудивши домашні теплиці, ми могли б створити своєрідний хаб. Аби, збираючи продукцію в людей, вийти на великі обсяги її й реалізувати тим же супермаркетам. Я б сказав, що наша комунальна теплиця нині переживає період апробації, коли ми вибираємо кращі сорти овочів. Щодо огірок, то торік експериментували з 2-3 сортами, а врешті-решт обрали сорт «Мадрілен», який славиться неперевершеним виглядом корнішонів, високою врожайністю й відмінними смаковими якостями. Цьогоріч посадили 800 стебел огірок і 150 кущів томатів. Минулого року зупинилися на сорти помідорів, який мені порадили, але він виявився невдалим. Тож нинішньої весни посадили помідори трьох сортів. Подивимось, якою буде їхня врожайність і чи буде на них попит».

Завдяки тепличним умовам огірковий сезон розпочинається в середині лютого, коли насіння огірок висівають у стаканчики з торф'яним субстратом. Уже через місяць розсаду висаджують у закритий ґрунт. Звичайно, напровесні у плівковій теплиці підтоплюють, щоб температура була оптимальною для росту рослин. Задля цього тут встановили твердопаливний котел і обігрівають приміщення дровами. А от щоб підвищити енергоощадні властивості системи закритого ґрунту, зробили двошарове покриття споруди, яке діє за принципом термоса, істотно скорочуючи

тепловтрати. Що іще цікаво? Як стверджує Наріман Ібрагімов, вирощують огірки дідівським способом, вносячи в ґрунт органічне добриво й зовсім не використовуючи хімії. Єдине — рослини можуть обробити біопрепаратом від павутинного кліща, однак і після цього перестраховуються: протягом 2 днів не збирають овочів.

У теплиці постійно господарює лише одна працівниця — Тетяна Тен. За словами Нарімана Ібрагімова, вона прекрасно справляється, дає раду тепличному господарству сама. Хіба що в період висадки рослин у ґрунт залучають інших працівників. Та ще кочегар за потреби опалює приміщення. Водночас пані Тетяна зауважує, що доглядати за рослинами в теплиці не так легко. Тут цілий день не витримаєш — хоч приміщення й провітрюють, за сонячної погоди в ньому спекотно й душно. Тому робочий день жінки нерідко розпочинається о пів на шосту години ранку, закінчує ж роботу вона обідньої пори, а тоді приходиться вже ввечері, коли жара спаде (добре, що теплиця розміщена неподалік від її домівки).

«Хоч загалом це заняття мені до душі. Я з Казахстану, із дідів праїди перейняла любов до праці на землі. Безперечно, для однієї пари рук тут немало роботи. Щоб рослина не витрчала сил на нарощування зеленої маси, потрібно постійне пасинкування, тобто видалення зайвих бічних пагонів, вус, — розповідає Тетяна Тен, водночас демонструючи, як вона це робить. — Така проста процедура сприяє подальшому зростанню стебла та плодоношенню. А оскільки стебла огірок дуже інтенсивно ростуть, треба кожного Божого дня під'язувати їх до шпалер. Якщо цього не робити, вони, замість рости вгору, зігнувшись й попадають вниз, а можуть і зовсім зламатися. От бачите, я тільки вчора під'язала стебло, а вже як воно встигло вимахати! Як відомо, огірки вологолюбні. І в теплиці діє система крапельного поливу, та за нею теж треба стежити: якщо якийсь із рослин дістається мало води, доливаю її з поливальної. Що й казати, за огірками потрібен щоденний догляд. І дуже важливо вчасно помітити симптоми хвороби, аби терміново її усунути. Зриваю ж овочі, коли ті достояють до певного розміру, щоб були й не малі, й не великі. Зрозуміло, покупцям хочеться, щоб вони були трохи меншими. Але я стараюся таких не продавати, аби теплиця окупувала себе й, до того ж, щоб огірок вистачило всім охочим, бо наплив останніх дуже великий. Ті, хто купував наші огірки торік і вже їх розкуштував, звертаються й цьогогоріч».

За день пані Тетяна збирає

ОВОЧІВНИЦТВО

А зелені огірки всі вживають залюбки

У селищі Опішня Полтавського району охоче діляться секретами успішного тепличного господарства

різну кількість овочів — залежно від погоди. Якщо надворі тепло, а відтак огірки швидко ростуть, може й 10 відер ними наповнити. Якщо ж стає прохолодніше, ріст огірок сповільнюється — у такому разі, бува, збирає їх і наповнювати менше.

Приїжджають переймати досвід делегації з різних громад України

«У мене й удома є теплиці — я чи не все життя займаюся вирощуванням розсади на продаж (а моя дружина вирощує квіти), тож маю відповідний досвід. Першого року існування комунальної теплиці планував отримати по 2 кілограми огірок із куща. Та насправді нам вдалося вийти на ще більший урожай, — із задоволенням констатує Наріман Ібрагімов. — Коли рослина піднімалася шпалерою на 1,5 метра вгору, ми лишали пагони, аби стебло гілкувалося й утворювало додаткову зав'язь. У підсумку нам вдалося зібрати десь по 3 кілограми огірок з куща. Таким чином, першого ж року ми одержали від продажу цього популярного овочу близько 200 тисяч гривень чистого прибутку. Тепер уже зрозуміло, що вирощувати огірки дуже вигідно. І можна спокійно обійтися без імпортованих огірок — цей овоч прекрасно росте й на благодатній полтавській землі. Безумовно, поки що ми не в змозі повністю задовольнити попит — навіть місцевим жителям, які вже встигли оцінити схожі на домашні дуже смачні й ароматні огірки, вирощені в комунальній теплиці, їх не вистачає. Зараз (розмова відбулася на початку травня — Авт.) роздрібна ціна на них становить 110 гривень за кілограм. Ми не стали її дуже підвищувати, аби для людей із нашої громади вирощена нами продукція була доступною».

Нинішнього сезону в тепличному господарстві вже збрали понад 200 кілограмів огірок. По змозі їх поставляють і до шкіл, дитсадків. А ще відправляють нашим воїнам на фронт. Пан Наріман розмірковує вголос: навіть якщо одержати по 2 кілограми цих овочів з куща, то вже вдасться вийти на урожай 1 тис. 600 кілограмів. Хоч загалом ті, хто опікується теплицею, мріють зібрати по 4 кілограми огірок з куща завдяки продовженню періоду його плодоношення.

«Скажімо, торік ми торгували тепличними огірками до початку липня, — розказує директор КП «Опішня-Агро». — Якщо продовжити сезон огірок принаймні на місяць, у такому разі додасться ще по кілограму овочів з куща. До речі, приміщення теплиці стараємося використати сповна: зібравши урожай ранніх огірок, висаджуємо пізні (і першу продукцію маємо у вересні). А під Новий рік саджаємо цибулю на перо, яка теж є досить затребуваною. У планах — виростити ще й салат».

Микола Різник зізнається: він пишається тим, що їхній почин почали підхоплювати в ін-

У теплиці постійно господарює лише одна працівниця — Тетяна Тен.

За словами директора комунального підприємства «Опішня-Агро» Нарімана Ібрагімова і Тетяни Тен, тепличні огірки вирощувати дуже вигідно. Фото автора.

ших територіальних громадах. І хоч у воєнний час українці особливо не в змозі впроваджувати новациї, до Опішні постійно прибувають охочі побачити на власні очі, як функціонує теплиця.

«У нас розписаний графік: щотижня приїжджають переймати досвід делегації з різних громад України. Ми стали першими, хто створив комунальне аграрне підприємство. А нині їх уже налічується 300 на наших теренах. Тепер охоче ділимося секретами прибуткового тепличного господарства. І я радий, що й ця наша ініціатива викликала схвальні відгуки. Донедавна вирощування овочів у теплицях на Полтавщині було не надто поширеною практикою. А нині теплиці з'явилися й у деяких інших громадах. До того ж, це приклад для членів нашої громади, як можна ефективно використовувати свою земельну ділянку. Створюючи тепличне господарство, ми, окрім усього, хотіли мотивувати наших людей навіть під час війни не виїжджати за кордон, а вчитися заробляти кошти тут, на своїй землі. Усе це реально, — переконаний Микола Миколайович. — Скажімо, ми витратили на спорудження теплиці понад 200 тисяч гривень. А зараз завдяки їй комунальне агропідприємство легко заробляє таку суму за сезон. Ще й сплачує податки до бюджету громади — тільки податок на прибуток становить 200 тисяч гривень».

Прикметно, що комунальне тепличне господарство в Опішні хочуть масштабувати: уже виго-

товили проектно-кошторисну документацію на будівництво 5-ти великих стаціонарних теплиць з під'їзними шляхами, огороженнями, опаленням, ангарами для зберігання вирощеної продукції, холодильними камерами. Голова Опішнянської територіальної громади певен, що це буде таке собі бюджетотворююче підприємство.

«Ми мріємо про грантову допомогу, а відтак стукатимемо у двері міжнародних фондів, — ділиться планами Микола Різник. — Уже внесли згаданий проект до системи DREAM. Бо руйнівна війна, я вірю, рано чи пізно закінчиться, і тоді йтиметься не лише про відновлення втрачених виробництв, а й про впровадження нових інфраструктурних проектів, що підніматимуть економіку країни. Щоб ми не закуповували ті ж імпортовані овочі, а вирощували овочеву продукцію у себе вдома. Тож сподіваюся, що одна комунальна теплиця — це лише старт. До початку повномасштабного вторгнення московитів ми планували людям, які хотіли б зайнятися тепличним господарством, виділяти міні-гранти з громадського бюджету в розмірі десь 50 тисяч гривень на будівництво невеликої теплиці. Бо це сприяє розвитку економіки територіальної громади. У зв'язку з тим, що зараз маємо певні бюджетні обмеження, думаю, повернемо до цього вже після війни. І, можливо, у майбутньому Опішня стане столицею не тільки українського гончарства, а й тепличного господарства».

Анатолій СИГАЛОВ

Примхи її долі

Вона була дочкою теслі з Києва — і прем'єр-міністром країни. Вона зазнала злиднів, страху погромів — і слави, почесей, любові мільйонів людей. Вона збирала мигдаль, розводила курей у кібуці — і була першим послом нової країни у повоєнному СРСР. Вона об'їздила весь світ, знала багатьох видатних політиків, але свою політику, свої доленосні рішення ухвалювала на самоті, не питаючи ні в кого поради. Вона була непримиренною в суперечках, іноді навіть і фанатичною, і при цьому дуже людяною, лагідною, доброзичливою. Вона закуповувала зброю, добре зналася на ній — і саджала дерева в пустелі, мріючи про мирне життя без зброї. Ставши лідером маленької держави, вона багато що змінила на краще в усьому величезному світі. Декому вона здавалася наївною жінкою, а насправді виявилася передбачливішою й мудрішою за багатьох чоловіків. Вона не мала музичних здібностей, проте обожнювала гру на віолончелі. Вона стала легендою ще за життя, і легенди ці живуть і після її смерті. Усе це — наша землячка Голда (золота) Меїр (та, що осяє). Вслухаймося в її розповідь про себе, про події, свідком яких вона стала.

Про батьків

«Мої батьки зустрілися й побралися в Києві. Вийшло так, що мій тато, який народився в Україні, призов на військову службу проходив у Києві. І саме там мама раптом побачила його, побачила просто на вулиці. Він був високий і вродливий молодий чоловік, і мама закохалася в нього одразу ж. А коли розповіла про нього батькам, ті одразу звернулися до свата. Але мама змогла переконати батьків, що сват не потрібен, бо існує кохання з першого погляду і вона стала «жертвою» такого кохання.

У тата на той час не було грошей, родина його не була заможною, і на його користь говорило те, що він не був невіглахом — у дитинстві навчався у єврейській початковій школі, ешиві, знав Тору.

Мій тато Моше Мабович був стрункий, з тонкими рисами обличчя, від природи був оптимістом, в усьому довіряв людям. Він вірив, що здатен досягнути більшого у житті, якби доля захотіла посміхнутися йому.

А Блюма — моя мідноволоса мати — була гарненька, енергійна, розумна і набагато підприємливіша, ніж тато. Спільним у них було те, що й вона була оптимістичною, до того ж дуже компанійською. І не випадково щоп'ятниці напередодні єврейського шабесу (суботи) у нас збиралося повно народу — їхні двоюрідні і навіть троюрідні брати і сестри — мої тітки й дядьки. Ніхто з них не вижив під час революційних подій у Києві, але усі вони живі у моїй пам'яті, і я бачу, як усі вони сидять біля обіднього столу, п'ють чай зі стаканів, щось їдять, а якщо якесь свято — співають, і ніжні голоси моїх батьків помітно вирізняються...»

Дитинство

«Моє раннє дитинство було тривожним, радісних або хоча б приємних спогадів про нього у мене дуже мало. Ми жили в Києві у квартирі на першому поверсі, добре пам'ятаю розмови про погроми, які от-от звалляться й на нас. Зрозуміло, я тоді не знала, що таке погром, але якось інстинктивно воно пов'язувалося у мене з тим, що ми євреї.

Київ, де я народилася, сховався від мене у тумані часу, але пам'ятаю дещо зберегло: іще дитиною я зрозуміла, що всі негаразди, які відбуваються зі мною, пов'язані з тим, що я єврейка, тобто не така, як усі інші діти у дворі. Іще пам'ятаю, що в холодному Києві я завжди тро-

хи замерзала, а живіт мій нерідко був напівпорожній.

Але не все було так погано. Ми жили, як і всі євреї Києва: по неділях і на піст ходили до синагоги, благословляли суботу, коли Тора дозволяла відпочивати, а на стіні в нас висів наш єврейський календар, який відносився до далекої країни, з якої ми були вигнані 3 тисячі років тому, чий стародавній (біблейський) звичай ми старанно відзначали у Києві. І не спало на думку мені, дівчинці, що в цю далеку країну я, ставши дорослою, приїду назавжди і для мене стане вона не менш рідною, ніж Київ, де я народилася.

А поки що моя старша сестра Шейна (Євгенія) навчає мене читати й писати, і навіть арифметики, і саме через Шейну, яка старша за мене на дев'ять років, відбулося моє знайомство з усіма перипетіями того прекрасного, що зветься життям.

Приклад старшої сестри — це, по суті, мої китейські університети, її світлий образ — мій моральний орієнтир.

Шейна померла в 1972 році, та я згадую про неї постійно, її діти й онуки мені дорогі так само, як і мої власні».

Початок

«Узимку 1894 року в Парижі розпочався грандіозний судовий процес. На лаві підсудних — капітан французької армії, якого звинуватили в шпигунстві на користь Німеччини, з якою у Франції завжди були напружені відносини.

Вирок суду — пожиттєве ув'язнення. На центральній у Парижі площі Бастилії з капітана показово зірвали погони, дали ляпаса, переламали його шпагу. Коли капітана оточив конвой, він вигукнув: «Я не винен! Хай живе Франція!».

Капітана звали Альфред Дрейфус, він був євреєм. І цього було досить: «патріоти» цивілізованої Франції вийшли на вулиці з транспарантами «Смерть євреям!», хвиля ненависті до євреїв прокотилася по всій Європі.

За розпорою над капітаном уважно стежив австрійський журналіст Теодор Герцль. Він був сином угорських євреїв, і вигуки натовпу — «Смерть євреям!» — глибоко вразили його. Розмірковуючи над тим, що сталося з Дрейфусом, Герцль дійшов висновку: прокляття антисемітизму ніколи не згине остаточно, і допоки на Землі житиме хоча б один єврей, завжди знайдуться ті, хто ненавидитимуть його.

■ МОНОЛОГИ

Золота жінка

Киянка Голда Меїр — про себе та новітню історію свого народу

Прем'єрка Ізраїлю — наша землячка.
Фото з Вікіпедії.

Шукаючи виходу із вселенської ненависті, Герцль дійшов і такого висновку: тільки тоді євреї скинуть тавро прокляття, коли об'єднаються у єдину націю, а для цього потрібна власна, усіма визнана держава. Свої думки й висновки Герцль виклав у книзі, яку так і назвав — «Єврейська держава».

Не знаю, яким чином книжка ця потрапила до рук мого батька, але вона позбавила його сну і спокою, хвилюючи ідеї Герцля знайшли палкий відгук у його душі: ні про що інше він уже не хотів говорити і навіть думати, тільки про свою Єврейську державу, в яку, долаючи труднощі й негаразди, він виїде сам і вивезе свою сім'ю».

Під гнітом турків і арабів

«Ідеї Теодора Герцля швидко розлетілися по Європі, і першою на них відгукнулася єврейська молодь: це ж була справжня романтика — повернутися на історичну батьківщину, створити власну державу...»

Серед тих, хто одним із перших прибув у Палестину, звідки євреїв вигнали три тисячі років тому, був молодий чоловік на ім'я Давид Грін, який згодом стане першим прем'єр-міністром новоствореної Держави Ізраїль і увійде в історію під ім'ям Давид Бен-Гуріон... Чи думала я тоді, а на початку 20-х, що наступним прем'єр-міністром після нього стану я?..

Але про це згодом, а поки що гортаю близькосхідний щоденник Давида Гріна.

«7 вересня 1906 року я, двадцятирічний Давид Грін, радісно збуджений від зрозумілого нетерпіння, вперше ступив на Землю Обітовану.

Я йшов старовинною Яффюю й усюди бачив обшарпані фасади будинків, непролазну грязюку, гомінкі натовпи ледарів,

нероб і голодранців — турків та арабів. Знаючи, що звістки від мене чекають усі євреї польського міста Плонськ, звідки я приїхав, я так описав своє перше враження: «Товсті турки групами сидять біля своїх возів, а поміж ними — жалюгідні й убогі арабські лавки. Усюди димлять кальяни, араби впереміш із верблюдами — каламутною річкою тече турецько-арабське життя».

Вразило засилля турецької мови і звичаїв, оттоманізація захлеснула й палестинських євреїв, яких примушували зректися своєї національності, інтегруватися в турецькі реалії.

А ось і мій висновок, сповнений гіркоти й розчарування: «Те, що я побачив, не може бути країною Ізраїлевою».

І раптом мені «пощастило»: зважаючи на мої молоді літа, товстий турок обійняв мене за плечі, сказавши: «Є для тебе робота. Якщо маєш приятеля — бери і його. Так може поталанити не кожному».

Зрадівши, я приховив із собою Шломо Земаха, який також приїхав із Польщі.

І от вона, робота: під пекучим сонцем намагаємося розбити червону глину, аби висадити апельсини. Піт летиться наче з відра, долоні вкрилися мозолями й ранами, а нагляд з турків чи з арабів стоїть поруч і кричить: «Скоріше! Скоріше!».

Вибору немає. І ми, натхненні ідеями Герцля, прагнемо не піддаватися хронічній втомі і такому ж хронічному недоїданню. Одне непокоїть: чи вистачить сил закріпитися на цій землі».

І допомога надійшла

«Турки й араби, в чьому порядкуванні перебувала Палестина, вкрай негативно ставилися до євреїв-переселенців:

почастішали сутички між євреями й арабами, непоодинокими стали випадки, коли євреї були змушені повертатися до Європи.

І тоді у справу втручається єврейський банкір Волтер Ротшильд: він звернувся до свого приятеля — міністра закордонних справ Великої Британії Артура Бальфура, а той, порадившись із королем, виніс вердикт: «Уряд Його Величності з прихильністю ставиться до створення в Палестині національного вогнища для єврейського народу і докладе усіх зусиль, аби досягти цієї мети».

Одразу ж військово відомство віддає наказ головнокомандувачу британської армії на Близькому Сході генералу Едмунду Алленбі негайно передислокуватися з Бейрута (Ліван) до Єрусалима. Не зустрічаючи опору, британці входять в Єрусалим, а генерал Алленбі у численних виступах не втомлюється підкреслювати «історичний зв'язок єврейського народу з Палестиною».

І це було саме те, чого так боялася турецька й арабська верхівка: султан Абдул Хамід Другий відверто заявив, що підприємливі євреї «розбудять» палестинських арабів, налаштують їх на боротьбу проти турецького володарювання.

Однак в Османській імперії продавалося й купувалося все, і єврейські банкіри, відкривши в Палестині потужний банк, за допомогою хабарів і коштовних подарунків «заспокоїли» султана та його чиновників: надалі дозвіл на в'їзд у Палестину отримували всі бажаччі».

Квіти в пустелі

«Потік євреїв у Палестину, точніше — на Землю Обітовану, помітно збільшився і невдовзі став масовим. Завдяки цьому древня земля прокинулася від вікової відсталості. Євреї-ім-

■ МОНОЛОГИ

Золота жінка
для молодії
країниПродовження.
Початок на стор 8-9

Зворушлива зустріч

«Оскільки я народилася в Києві, а він як одне з провідних міст увійшов згодом до складу Радянського Союзу, найперший президент Ізраїлю Хаїм Вейцман своїм указом призначив мене Надзвичайним і Повноважним Послом у Радянському Союзі. І от у вересні 1948 року я прибула до Москви — столиці держави, в якій євреї були людьми поза законом: уже вбили єврейського лідера Соломона Міхеєлса, повним ходом йшла кампанія боротьби з «безрідними космополітами», на вулицях били людей з єврейськими обличчями, і до того самого закликали написати на парканах і стінах будинків.

І от в обставинці середньовічного мракобісся я, посол щойно створеної Держави Ізраїль, вручаю вірчі грамоти найвищому керівництву СРСР. Це збіглося з єврейським Новим роком Рош-га-Шана. У Москві всі синагоги перебудували у лялькові театри або архівні установи, але дивом уціліла та, що була в центрі міста, і я з двома співробітниками вирішила побувати в ній — як і годиться на свята.

Зазвичай на свята, як мені сказали, до синагоги приходило більше ста людей, але того дня вулиця перед синагогою була невізанною — вона була забита народом, тут були люди усіх поколінь — і старі, й молоді, підлітки і навіть зовсім малі на руках у батьків.

Спершу я не могла збагнути, що відбувається і хто вони, ці люди. Та швидко зрозуміла: вони прийшли — добрі, хоробрі євреї — прийшли, аби бути з нами, прийшли продемонструвати відчуття приналежності й відсвяткувати створення Держави Ізраїль.

За кілька хвилин вони обступили мене щільним кільцем, ледь не піднявши на руках, знову і знову називаючи моє ім'я. Нарешті вони розступилися, аби я змогла увійти у синагогу, але й там продовжувалася демонстрація єднання: раз у раз хтось підходив до мене, торкався моєї руки і навіть цілував мою одягу — без гучних слів радянські євреї виявили свою причетність до щойно створеної Єврейської держави, і я була для них символом цієї держави. Дивлячись на них, я розуміла, що ніякі, нехай і найстрашніші, погрози не завадили їм продемонструвати нам, що значить для них Ізраїль. Мовчання цих людей було дуже промовистим, воно говорило: Радянський Союз переміг фашизм, але він не переміг антисемітизм.

Я також зрозуміла головне: Радянському Союзу не вдалося

зламати цих людей, тут Росія з усією своєю могутністю зазнала поразки — євреї залишилися євреями».

Від автора

Та далеко не всі у цьому світі раділи появі незалежної Єврейської держави, і слідом за німецькими й радянськими антисемітами підняли голови арабські: в Ізраїль увірвалися об'єднані армії Єгипту, Йорданії, Сирії, Лівану, Іраку, накривши його шквальним вогнем, а піхота почала вбивати мирних мешканців — так почалася війна за Незалежність.

У цей скрутний час президент Хаїм Вейцман і прем'єр-міністр Давид Бен-Гуріон дійшли висновку: без участі Голди Меїр, яка набула дипломатичного досвіду посла в СРСР, Ізраїлю не обійтися. Отримавши призначення на посаду міністра закордонних справ, Голда Меїр повернулася на батьківщину.

І одразу до справ: запросила довідку у військового відомства, яка приголомшила її: за 15 місяців війни загинуло 6 тисяч єврейських юнаків і дівчат — один відсоток населення країни на той час.

І Голда йде на безпрецедентний крок: особисто зустрічається з арабськими лідерами. Заслухавши їхні умови перемир'я, вона погодилася на територіальні поступки цим країнам: вогонь припинився, єврейська молодь вже не гине. «Я зрозуміла, — занотувала вона у своєму щоденнику, — що від моїх рішень залежить життя багатьох людей».

Відтепер авторитет і популярність Голди Меїр у ізраїльському суспільстві непинно зростають, і коли через певний час арабські агресори, спираючись на всебічну військову допомогу СРСР, знову напали на Ізраїль, Голда Меїр уже в ранзі прем'єр-міністра, як того хотів народ, прибувши до США, звернулася до президента Річарда Ніксона і радника з держбезпеки Генрі Кіссінджера. Америка не відсахнулася, Ізраїль отримав новітні види озброєнь, а це дало змогу у Війні Судного дня (1973 рік) вцент розгромити агресора. І тепер уже єгипетський лідер Анвар Садат прибув до Ізраїлю, аби розпитати прем'єр-міністра про висунуті нею умови перемир'я.

І знову мир...

Уродженка Києва Голда Меїр стала другим прем'єр-міністром Ізраїлю (після Давида Бен-Гуріона).

Уродженець Полтави Іцхак Шимшелевич став другим президентом Ізраїлю (після Хаїма Вейцмана).

Вихідці з України, вони заклали основи могутності Ізраїлю, який зрештою перетворився на процвітаючу країну. ■

■ НАРОДНА МЕДИЦИНА

На городі бузина,
або Трав'яний врожай-2024

Олеся МАЗУРКОВА

«Якщо вам холодно, чай вас зігріє, якщо вам жарко — чай охолодить, якщо засмучені — втішить, якщо збентежені — заспокоїть».

Вільям Гладстон,
британський державний діяч
і письменник.

Літо — чудова пора для збирання трав на зиму, адже чай з них не лише зігріває, а й лікує.

Яскравим прикладом є бузина, квіти якої містять ефірні олії, вітамін В4, органічні кислоти, аскорбінові кислоти, цукри — перелік корисних речовин можна продовжувати до кінця цієї шпальти. Із цвіту бузини роблять чай, який має протизапальну, потогінну властивість, а також він може допомогти при лікуванні захворювань дихальних шляхів, завдяки м'якій відхаркувальній дії. Звісно, чай з бузини можна пити й просто так, адже він зміцнює імунітет та гарно впливає на стан шкіри: очищає пори й підтримує її еластичність.

Збирають суцвіття з травня по червень, обов'язково якомога далі від дороги, аби рослина не увібрала в себе шкідливі речовини, сушать та складають у паперові пакети або скляні ємності, де цвіт зберігатиме свої властивості впродовж двох років.

Проте варто зазначити, що перед вживанням бузини необхідно проконсультуватися з лікарем, адже у вас може виявитися індивідуальна непереносимість деяких компонентів, що є у складі рослини. Також вона протипоказана при вагітності, лактації та хворобі Крона.

Далі в нас у списку липа, цвіт якої пахне на всю вулицю і тим самим повертає в безтурботне дитинство. З цієї рослини роблять не лише чай, а й мед, тому при комбінації обох складових ви отримаєте чудовий вітамінний коктейль. Сам по собі цвіт багатий на вітаміни А та С, залізо та магній, а відвар з нього надасть організму необхідних сил для боротьби із застудою або грипом.

Також відвар має тонізуючу дію: покращує працездатність і настрої, також усуває хронічну втому й знімає стрес.

Та якщо ви бажаєте розслабитися після важкого робочого дня, липовий чай і тут стане в нагоді: його ароматспричиняє М'ята.

легку седативну дію, головне — пити потроху й маленькими ковтками, і тоді ви отримаєте бажаний ефект.

Липа відцвітає швидко — всього за три тижні, тож варто навідатися до дерев наприкінці червня, якщо бажаєте зібрати вдалий врожай.

На жаль, цей напій можуть

Бузина.

Липа.

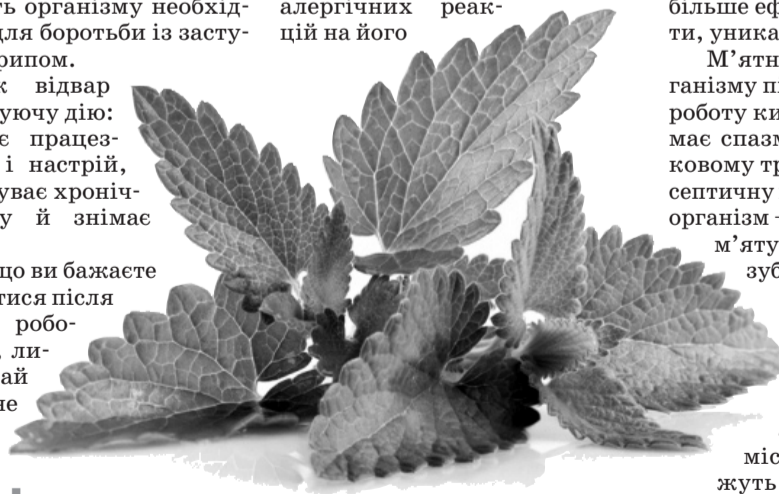
смакувати лише ті, хто не має алергічних реакцій на його

той період, коли в рослині найбільше ефірних олій), та сушити, уникаючи променів сонця.

М'ятний чай допомагає організму підсилити кровообіг та роботу кишечника, також знімає спазми в шлунково-кишковому тракті та чинить антисептичну й заспокійливу дію на організм — саме завдяки цьому м'яту включають до складу зубних паст.

Людам, хворим на цукровий діабет, вживати м'ятний чай варто дуже обережно, адже речовини, що містяться в рослині, можуть вступити в реакцію з ліками, призначеними від цієї хвороби. Також утриматися варто вагітним — достеменно невідомо, як це може вплинути на розвиток плоду.

Чай — це завжди гарна ідея, а ще приємніше пити його з розумінням, що зібрані інгредієнти самотужки. Тож насолоджуйтеся дарами літа та дбайте про своє здоров'я водночас! ■

компоненти або вагітності — не існує однозначної думки щодо вживання липового цвіту, будучи при надії, тож краще вберегтися від ризиків.

Останньою по порядку, проте не за важливістю стоїть м'ята.

Збирати її варто з середини липня до середини серпня (це

■ ЗУСТРІЛИСЯ — ПОГОВОРИЛИ

Котики по-київськи

Мама і донька-школярка зібрали на потреби армії близько двох мільйонів гривень

Андрій ХОДЬКОВ

Усмінені та життєрадісні, такими мені запам'ятались Тетяна та Софійка Бацюн. Разом сім'я волонтерів зібрала на потреби армії близько двох мільйонів гривень. Волонтерство в житті Тетяни розпочалося іще зі студентської лави. Разом з однодумцями вони допомагали безпритульним тваринам під егідою руху «Молодіжної ліги захисту тварин», влаштовували автопробіги (один із них, до речі, потрапив до рекордів України) та відвідували дитячі будинки. Однак з початком великої війни громадське волонтерство припинилось, Тетяна стала до військового волонтерства, від бійців почали надходити перші запити.

Волонтерством Тетяна Бацюн почала займатися зі студентських років.

Повномасштабне вторгнення — нова хвиля волонтерства

■ Як ви зустріли повномасштабне вторгнення у 2022 році?

— Місяць просиділи в підвалі, вийшли та повернулися до праці. Їздили на деокуповані території, за домовленістю з «Київхлібом» возили провізію. Згодом приєдналася до саперів, обходили будинки місцевих мешканців на Київщині та Чернігівщині.

■ У порівнянні з 2014 роком збір коштів змінився?

— Перший рік повномасштабного вторгнення був наймасовішим за кількістю донатів. Якщо порівнювати з сьогоднішнім, то закривати збори стало дуже важко. Навіть зібрати якихось 20 тисяч стає завданням не з легких. Раніше на це можна було витратити добу-дві, а зараз — місяць, якщо не більше. Майже ніхто не донатить. Люди втомилися, але у багатьох вже «немає війни».

■ Чого бійці зараз потребують найбільше?

— Турнікети. На них ми збираємо постійно. Зараз також збираємо на РЕБи, дрони, автівки та навіть елементарні колеса. Гума на фронті живе 2-3 дні: хлопці поїхали на завдання, приїхали,

а коліс немає. І ми знову збір криваємо.

■ У вас є фонд «Котики по-київськи». Можете розповісти про його діяльність?

— На початку війни ми з чоловіком та кумою створили фонд, потім почали залучати колег та друзів. Починали з гаража, розкладали та сортували там провізію на деокуповані території. Фонд «Котики по-київськи» займається різними сферами: допомога цивільним, допомога ВПО, допомога військовим. Усі ці пункти у нас затверджені в статуті.

■ Амуніція, тепловізори, турнікети, колеса доходять до адресатів?

— Загалом так, окрім останнього тепловізора. Ми чекаємо... Є інформація, що хлопці ще живі, але не можуть вийти. 17-го травня я з одним з них спілкувалася. Він десь побачив фото, з благодушного концерту, дякував дітям за збір. Наступного дня поїхали купувати. Питаю адресу, а у відповідь тиша...

Маленька волонтерка

■ Ви збираєте кошти на військo разом із донькою. Розкажіть, як так склалося.

— У першому класі діти писали есе на тему «Ким я мрію стати». А в четвертому читали, навіть вчителька зробила акцент на тому, що донька написала: «Я хочу допомагати людям». Її мрія збулася, вона допомагає військовим.

Перший збір у неї був для мого однокласника Сашка. Він був у Києві проїздом, я їх познайомила. Довелось дитині зареєструвати інстаграм, фейсбук, телеграм, сигнал, щоб вони могли комунікувати.

Згодом у неї з'явилися підопічні, її улюблений Руслан Коваль на позивний «Артист», чудова людина, вони весь час спілкуються. Соня тільки питає щось там, мовляв, мама попросила мене купити армований скотч. А я — добре, мама шукає, ти збирай гроші.

■ Я знаю, що у Софійки є подарунки та подяка від військових. Поділіться історією?

— На благодійному концерті хлопці подарували їй прапор. Що в неї ще? Дарували їй лімітовані монети. Ще для неї подарунок — ручка з президентського батальйону: з однієї сторони ручка, а з іншої — острічок, щоб розбивати скло. Вона його

Софійка допомагає мамі збирати кошти для ЗСУ.

замотала, так і носить.

Потім Софійка подивилася, що у мами багато шевронів, почала хлопцям писати: «Хлопці, мені потрібні шеврони». Військовим дуже приємно, що діти допомагають, для них це дуже важливо.

■ Найтяжче усвідомлювати, що бійця вже немає в живих?

■ За час волонтерської діяльності ви стикались із вигоранням?

— Так, найгірше для мене — бачити хлопців, що повертаються на щиті. У мене величезний список безвісти зниклих хлопців, серед них дуже багато моїх близьких друзів. Я двічі їздила на упізнання, а потім приїжджала до сім'ї казати, що їхнього сина більше немає. Це для мене найважче.

Тоді я вимкнула телефон, відсторонилася від усіх. Не хотілося ні збирати, ні розмовляти. Але все одно увімкнула телефон, зно-

ву збираю, знову спілкуюся.

Найважче, коли ти спілкуєшся, а потім усвідомлюєш, що цього бійця більше немає. Навіть якщо ти його не знаєш. Він уже стає рідним, він уже твій, твій котик із ЗСУ.

■ Як ви мотивуєте українців донатити на збори?

— Тут не потрібна мотивація. Або ти вже мотивований по життю і розумієш, що ти комусь хочеш допомогти. Або, хай як це погано звучить, до тебе приходиться горе — і ти починаєш допомагати.

Змусити людину допомогти неряельно, це повинно йти від щирого серця. Навіть якщо витратити сили на мотивацію, то з усього потоку людей прийдуть максимум кілька відсотків, тож я не вважаю доцільним витратити сили на заохочення прихильників. Ми публікуємо інформацію, вона у відкритому доступі, люди її бачать. І багато хто допомагає. ■

■ ПРИВІТАННЯ

Дорогого, любимого, вірного і надійного
Анатолія Леонтіювича Байдюка
вітаємо з ювілеєм!

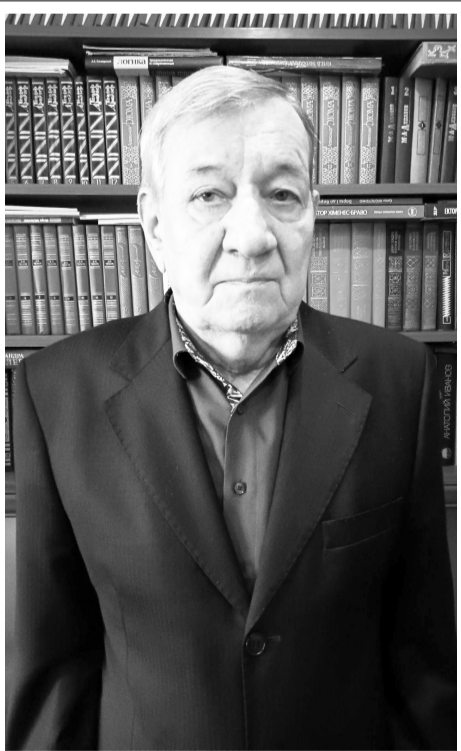
Бажаємо здоров'я, мирного неба, добра, радості від дітей, онуків та друзів.

Анатолій Леонтіювич пройшов непростий, але гідний шлях, працюючи в міністерствах УРСР і України, Адміністрації Президента України, Кабінеті Міністрів України, Державних комітетах, Секретаріаті та Апараті Верховної Ради України, в бізнесі. Завжди служив вірою і правдою своєму народу.

Але де б він не працював, ніколи і ніперед ким чи кимось не втрачав гідності. Він порядний фахівець і наш Друг!

Його доброта для чиновників тепер незрозуміла, але його відношення до кадрів — то надбання України.

Щиро вірні друзі,
а їх дуже багато, Друже наш.

■ ОГолошення

Втрачений військовий квиток АВ №737734, виданий 21.12.2021 Житомирським ОМТЦК та СП Житомирської області на ім'я Бодряга Сергій Вікторович, вважати недійсним.

■ ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатити «Україну молоду» на друге півріччя

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хто з вас ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 червня і ви отримуватимете газету з 1 липня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «Україну молодої» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на два місяці — 154 грн.,

на квартал — 231 грн.,

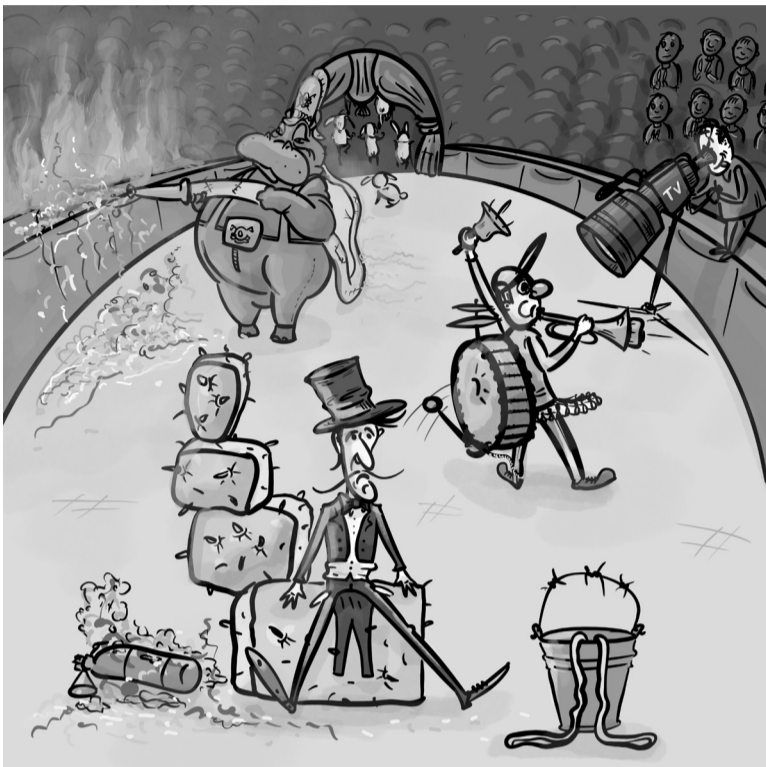
до кінця року — 462 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

ПОЛІТПАРНАС

ZeroLogic
(«шосьнетак»)

Малюнок Андрія ПЕТРЕНКА.

Дмитро ГРУЗІНСЬКИЙ

Щоб дохідливо було — підпалили вам село...
 Ще раз треба пояснити, бо гнітить всіх це гайно!
 Ви — громади «председатель», любить вас вона давно,
 Адже тамадой весільним дуже добре діло йшло...
 Гарно все, навіть красиво, вас обрали, як не дивно,
 Й як вистава в балагані далі все чомусь пішло:
 Цирк з пожежної частини для «кумедії» зробили,
 Веселіше щоб було, хоч і тліє за селом,
 На весільних генералів дуже легко поміняли
 Дочиста з усіх посад всіх, хто мав у мізках лад.
 Диких і незрозумілих купу лиць всюди всадили
 З гурту театральних блазнів, бо всі інші — політв'язні,
 Розуміють, добре знають як гасити, помагають
 З перших днів, а отримують лиш гнів
 Від гуляк сп'янілих з цирку, що несуть стару ганчірку,
 Щоб пожежу задувати. Це ж не шоу, треба знати,
 Як, куди і що за чим при горінні...
 А річ в тім, що проспали все на Світі,
 Ще й поведуться як діти - примусово на гасіння
 Притягнуть за комірці всіх, кому він був взірцем,
 Хто був в захваті завжди від концертів тамади!
 Бо всі інші майже «вийшли», самі вийшли, хай їм грець...
 «Дайте, люди добрі, грошей! Не для цирку ми їх просим.
 Для спасіння каланчі. Та, тихенько! Не кричіть
 Ви на нас за балаган передпожежний,
 Не той стан зараз в нашому селі.
 Зрозуміло вам? Чи ні?»
 А інакше в той же час завітає Пеннівайз.
 Ще й один канал пісний, театральний на селі.
 Якось все перевернулось в наших любих глядачів,
 Що роз'їхались довкола через Томаса гидкого.
 От би трупі якось взнати, що, коли палає хата —
 Треба кидати вже грати й всіх притомних позбирати,
 Громадян всіх об'єднати й по кишнях не тягати
 Все, що хочеться...
 Горить! Навкруги. Усім болить!
 * * *
 На пожежі зайва гра,
 Особливо чехарда...

«З поетичної збірки лірико-публіцистичних творів «Українське будення 22-24»

ЛІТОПИС ВІЙНИ

Охоронці й оборонці
кордону

Генерал-майор Валерій Суботін став натхненником книжки про перші збройні атаки російських бойовиків на наші застави в Луганській та Донецькій областях

Анастасія ЖАБРОВЕЦЬ,
студентка Київського столичного
університету імені Бориса
Грінченка

Нещодавно студентам-журналістам Київського столичного університету імені Бориса Грінченка викладач-письменник Микола Гриценко разом з кадровим прикордонником Валерієм Суботіним — генерал-майором, повним кавалером орденів Богдана Хмельницького — презентував нову документальну книжку «Кривава межа». Валерій Олександрович, без перебільшення, є натхненником цієї книжки, саме з його розповідей виник її задум.

Напередодні з «Кривавою межею» знайомили відвідувачів й учасників «Книжкового Арсеналу» — найбільшого книжкового форуму України. А цього разу про героїку і трагедію початків новітнього російського військового вторгнення в Україну довідалися майбутні літописці з уст самовидця. Про те, як десять років тому російські спецслужби організовували і забезпечували перші збройні атаки бойовиків на наші прикордонні застави в Луганській та Донецькій областях.

Ця книжка була готова ще 2019 року, але через пандемію та повномасштабне вторгнення росії прийшла до читача лише тепер, у сумне десятиріччя початку нинішньої російсько-української війни. «Про це написано і сказано дуже мало, тому якоюсь мірою ця книжка розкриває багато білих плям у нашій новітній історії», — зауважив Микола Гриценко.

Події, про які йдеться, на перший погляд, локальні у просторі й часі: весна-осінь 2014-го, окремі ділянки довжелезного українсько-російського кордону.

— Скажу відверто: спочатку мені здавалося, що події, які розгорнулися після широкомасштабного вторгнення росіян по всьому фронту, відтінили те, що відбувалося на початку, — зазначив Валерій Суботін. — Але згодом переконався, що про це треба писати. В історії мають бути відображені всі без винятку епізоди. А саме тоді, 2014 року, загинуло близько 70 прикордонників. Це були наші перші численні бойові втрати у цій війні.

Творці книжки розповіли про їхню спільну поїздку 2018 року до українських прикордонників у міста Щастя, Станиця Луганська, Лисичанськ Луганської області. Микола Гриценко акцентує: було важливо побувати на території, де прикордонники героїчно відбивали ворожі штурми прикордонних застав, зокрема в Станиці Луганській, яку осаженіло атакуючі бойовики, озброєні та керовані російськими спец-

Генерал-майор, повний кавалер орденів Богдана Хмельницького Валерій Суботін і викладач-письменник Микола Гриценко.
 Фото факультету журналістики КСУ імені Бориса Грінченка.

службами. Заставу розбили вщент.

Саме там, прибувши з підкріпленням, генерал Суботін уперше відкрив прицільний вогонь по ворогу. Його рішучість і самовідданість вселили бойовий дух у місцевих прикордонників. Генерал узяв на себе керування боєм, і злагодженими діями вони тоді відтіснили ворога від застави, вберегли життя прикордонників. Ошелешені таким потужним опором, побиті бойовики тоді зняли облогу і ганебно ретировалися.

Книжка вмістила інтерв'ю з учасниками тих подій. Істина проливає світло на ті «темні плями», які зазвичай породжували фейки про нібито небоездатність наших тодішніх підрозділів Прикордонної служби. Насправді терористичне вторгнення військових підрозділів росії та її сателіт-бойовиків примушувало наші прикордонні застави міняти, як мовиться, «у бойовому порядку» своє призначення — з традиційних охоронців кордону ставати його оборонцями, фактично не маючи для цього відповідного арсеналу.

Книжка документально свідчить, якими підступними методами діяли росіяни: накривали позиції українських прикордонників «градами», гатили ракетами зі своєї території, а то й відверто захоплювали плацдарми для ракетно-артилерійських ударів на наших теренах.

Творці книжки зустрілися з «грінченківцями» в День журналіста. І, звісно ж, не минули теми інформаційної війни.

— Якби не було вдалої роботи наших медійників, то, можливо, світ не так би оцінював цю агресію, — наголосив Валерій Суботін. — Однак, хоч як це печально, а на нашому сході ми інформаційну війну програли задовго до початку російського військового вторгнення. Наші державники дали можливість росіянам роками безперешкодно і масовано зомбувати населення східних і південних областей України, включно

з Кримом, агресивною кремлівською пропагандою.

Журналістика свого часу познайомила і заприятлила творців книжки.

— Я очолював Благодійний фонд сприяння ініціативам газети «День», — згадує Микола Гриценко. — Коли почалася тривожна ситуація на кордоні, друзі-волонтери запропонували до гуманітарної допомоги прикордонникам додавати номери нашої газети та історичну літературу, видану в серії «Бібліотека «Дня». Ми знаходили спонсорів, які викупували частину тиражів. Газету й книги розповсюджували як серед прикордонників, так і серед місцевих жителів прилеглих до росії територій Луганщини та Донеччини, а також в інших прикордонних регіонах. Там ми і познайомилися: Валерій Олександрович тоді був серед командування Прикордонної служби й активно сприяв нашій волонтерській місії.

Коли ж генерал-майор Валерій Суботін після отриманих у бою поранень був звільнений у запас за станом здоров'я, він долучився до волонтерської мистецької організації «Музичний батальйон», а згодом і очолив її. Цей проєкт знають в Україні: в його активі — організація благодійної матеріальної допомоги, концертні бригади, які виступають перед бійцями у фронтових умовах, у шпиталях. У таких мистецьких поїздках на фронт, організованих «Батальйоном», брали участь гурти «Гайдамаки», «Тінь Сонця», «Хорей Козацька», бандурист Василь Нечепан, інші майстри сцени.

Під завісу зустрічі майбутні журналісти запитали думку бойового генерала, які шанси в Україні перемогти в інформаційній війні з росією. Валерій Суботін відповів чітко і недвозначно: вирішальні, адже успіх на полі бою формує дипломатію, позицію за столом перемовин і в підсумку визначає переможців на інформаційному полі. ■

Валентина САМЧЕНКО

■ ЧАС «Т»

Камерно — про любов і війну

Вистави про окупацію Херсонщини, Лїду з промзони та за творами Франка і Коцюбинського на київських сценах

Театральні постановки у повномасштабний період російсько-української війни продовжують бути мистецьким антидепресантом для глядачів і способом проговорювання тем, які хвилюють та болять або змушують згадати про найважливіше для кожного: найрідніших людей, віру, сподівання і кохання. Цього разу «Україна молода» подає огляд київських прем'єрних вистав камерного формату, коли емоції та переживання кожного виконавця видно на відстані витягнутої руки.

Театр на Подолі: «Молочайник» і «Тускульські бесіди»

Міфічну істоту з українських легенд, яку може викликати відьма у скрутний час для захисту, — Молочайника, звичайно ж, найлогічніше зустріти на київському Подолі. Цього химерного персонажа в однойменній постановці режисера-постановника Ігоря Матієва за сучасною п'єсою Оксани Грищенко глядачі... не побачать. Візуалізується загадковий незнайомиць у захисній «кікморі», які зазвичай у воєнних реаліях плетуть для снайперів, — лише перед початком вистави.

А на сцені, у селі Кавунівка (таких у нашій країні кілька, але цього разу дія на Херсонщині) — п'ять жінок: бабуся, мати сім'ї, двоє її доньок та сусідка. Вони мешкають на тимчасово окупованій росією українській території, тому згадують про всі сили, які можуть бути помічними для спротиву ворогу. Кожна, найперше, проявляє — переважно взаємничено — свої знання і вміння, щоби зціли російську нечисть та її прислужники із землі, яка навіть кольорами нив і неба демонструє синьо-жовтий стяг Незалежної України.

Найзагадковішою є часто недоволена іншими баба Надя (Тетяна Печенкіна та Світлана Телеглова), яка до того сорок років працювала вчителькою в школі, але через падіння змушена стати майже нерухомою. Її донька Света — Мама (Лариса Трояновська, Ірина Грищенко, Тамара Плащенко) прямує по життю метеликом і мріє про відвідини виставки в Італії з власноруч вирощеними помідорами, для чого вже приготувала вишукану сукню і туфлі на шпильках.

Олеся (Юлія Брусенцева і Марія Кос) чекає повідомлень із фронту від свого коханого з позивним «Єнот» і веде блог про життя у Кавунівці. Її сестра — підприємлива Оля (Анна Тамбова і Марія Деменко) — робить «бізнес», постачаючи чоловічі труси й обмінюючи рублі на гривні, але врешті-решт юнку покличуть до себе нові «хазяєва жінки», які не панькаються ні з жінками, ні з будь-ким з українців.

Ще часто в гостях — сусідка Валя (Марія Рудковська й Алла Сергійко), кума і найкраща подруга Свети. Теж вчителькою, їй доведеться виплутуватися із ситуації, коли чоловіка заберуть за підозрою окупанти...

Вистава про те, що навіть на тимчасово окупованих територіях українці, з різними темпераментами і характерами, уміють чекати і непохитні у своїх бажаннях: побачити, як впадуть прапори ворогів і згорять їхні бетеери. Ми побачимо, як поїсть їх відчай і страх, упевнена Света, яка не сумнівається, що побачить окупантів у чорних мішках. «Ми дочекаємося наших. Ми точно дочекаємося наших. Ми вміємо чекати!» — каже щиро і впевнено, без фальші.

До речі, суто жіночий виконавчий склад вистави «Молочай-

«Тускульські бесіди» у Театрі на Подолі.
Фото надане театром.

«Копай» з віршами Марини Пономаренко.
Фото Тоттеатру.

ник» — це своєрідна данина воєнному часу, коли програмується можливість показувати нову постановку, навіть якщо мобілізуються актори-чоловіки. Нещодавно, навесні, поповнив лави ЗСУ актор Театру на Подолі, який грав, зокрема, у виставі «Сірі бджоли», — Юрій Феліпенко. Тепер його колегою і по зброї став також Костянтин Темляк, відомий за ролями у серіалі «І будуть люди» та фільмі про Львів і кулінарю «Смак свободи». А наприкінці минулого року, 10 грудня, в Театрі на Подолі прощалися з актором-захисником України Василем Кухарським. Він відійшов у засвіти після лікування важкого поранення на фронті.

Ще одна недавня прем'єра Театру на Подолі — «Тускульські бесіди». Вперше в Україні американський драматург зі світовим ім'ям Річард Нельсон здійснив постановку за своєю п'єсою — на знак підтримки нашої країни у війні. Режисер, якого зарубіжна преса називає «майстром повільного темпу й тихих деталей», відтворив на київській сцені ще 46-й рік до н. е., часи Цезаря і Цицерона. Хоча сценографія і костюми героїв наближають глядачів до сучасності. У передмісті Риму — Тускулі — переосмислюються події і виношуються плани, які обертаються навколо завершення війни, утримання влади, спроб підкупу посадами і намагання обмовити опонентів. Річард Нельсон особисто у Києві майже два місяці — посеред сигналів повітряної тривоги — готував постановку разом з українсь-

кими акторами — Романом Халаїмовим, Марією Деменко й іншими.

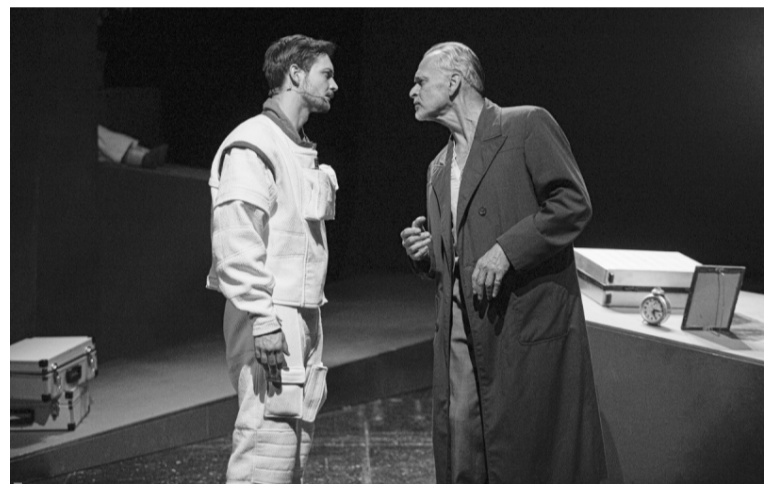
Театр імені Івана Франка: космос новел Михайла Коцюбинського

Основою прем'єрної постановки *Intermezzo* (що в перекладі — «пауза») Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка стали чотири твори Михайла Коцюбинського: окрім названої новели, ще «Що записано в книгу життя», «Сон» та «Цвіт яблуні». Усі ці твори, написані відомим українським письменником у період від 1902-го по 1911 рік, об'єднують у театральній постановці герої у... скафандрі, якого називають Оповідачем. Коли він говорить «могло б бути інакше», — нагадує і Творця: трохи втомленого недосконалістю навколишнього світу, де «нужда і горілка з'їдають людей» і де осуд довколишніх може бути важливішим за родинні цінності. Переповідаючи історії, Оповідач шукає деталь, яка може змінити хід не лише думок героїв, а й їхні дії.

Події у новелі «Що записано в книгу життя» для сучасних глядачів найвіддаленіші. У ній ідеться про бабу, яка чекає смерті. «Де ж вона? Чому не приходить? Не докличеться баба. Бродить навколо, а про бабу забула. Чоловіка забрала, задушила семеро дітей, ось-ось не видно, як по онуку прийде. Скрізь покосила, поклада цілі покоси, а про бабу забула. І чудно, і страшно, що так грудно умерти», — ці сумні рядки по-

Херсонщина у виставі «Молочайник».
Фото Валентини САМЧЕНКО.

Вистава *Intermezzo*.
Фото Національного театру імені Івана Франка.

вертають до понад 100-літнього минулого, утім одночасно змушують задуматися, чи приділили увагу глядачі всім нинішнім стареньким.

Поєднання режисеркою-постановницею та авторкою інсценізації Веронікою Літкевич минулщини і чоловіка у скафандрі з відео на екрані зовсім не дратують. Такий мікс наближає українську класику до сьогодення і засвідчує, що багато тем є спільними для всіх часів. Те, як люди ставляться до батьків. Як не варто перетворювати на нудну рутину взаємини між чоловіком та дружиною (новела «Сон»). І яким важким болем є згасання дітей («Цвіт яблуні»).

У прем'єрному показі зіграли: Оповідач — Павло Шпегун, Чоловік — заслужений артист України Арсеній Тимошенко, Жінка — заслужена артистка України Наталія Ярошенко, Баба — Дана Кузь.

Тоттеатр: «Копай!»

«Війна. Весна. Поля зеленіють. Діти ростуть», — це рядок одного з творів сучасної поетки Марини Пономаренко, чий вірш став основою постановки «Копай» незалежного Тоттеатру. Формат організовує покази у Центрі Леся Курбаса, до і після спілкуючись із глядачами. Для такого обміну думками придумали назву «рококтіння».

Колектив заснували три роки тому в період карантину. Популяризують сучасну українську культуру не тому, що вона українська, а тому, що це якісний продукт. Встигли створити 6 вистав і театральну гру ТУТІЗАР. Зіграли майже сотню показів. Провели терапевтичні майстер-класи у Херсоні й на Харківщині.

Режисерка поетично-пластичної постановки «Копай» — Олена Вахрамєєва. Поезії Марини Пономаренко у виставі розповіда-

ють про водійку тролейбуса Лїду, її «шефа» і дідуся. Є поетична сповідь про Марію з Маріуполя. І про слова чоловіка у камуфляжі та заброханих берцях на сповіді: «Бога немає»...

У Тоттеатрі так описують постановку «Копай»: «Тут душа говорить мовою поезії, рухів, музики... Тут сплетіння побутового й духовного, видимого та невидимого. Того, що можна відчутися до дотик і не усвідомити за все життя. Нитки, що сплітають цей світ зі світом, який існує на іншому плані... Все це зібралось у поезії Марини Пономаренко, все це — в одній виставі».

Переповненою враженнями вийшла з показу Ольга Байбак. Глядачка розповідає: «Вистава «Копай» за віршами Марини Пономаренко — це про час до і після, про те, якими ми були ще не так давно і якими є тепер. Це про водійку тролейбуса Лїду і про упира, який спить на стіні, про Марію з Маріуполя і про поета, що помер. Це про щастя і про любов, про біль і про втрати. Це про вишні, які цвітуть. Тут можна посміхатися і плакати. Тут було затишно і боляче. А ще тут було щиро, чесно і щемно. Я не людина поезії, тому дякую за відкриття для мене Марини Пономаренко, того ж вечора перечитала все, що знайшла в мережі».

У виставі грають Жєня Амадор, Оксана Бондар, Артем Келлер, Катерина Лещенко, Володимир Лікутін, Олександра Тараканова та інші. Особливі акценти розставляє музичний супровід вистави. Над ним працювали композитори Іван Сухомлинов та Діана Байдун. Гітара, скрипка, хоровий та сольний спів акторів наповнюють постановку емоційністю та додають глибини. А «копай» — це голос з небес поетам і всім, хто прагне краси, гармонії і перемоги. ■

Сергій Ребров

головний тренер національної збірної України з футболу

«Ми повинні забути про те, що було раніше, і концентруватися на Євро, показувати наш максимум. Неважливо, кого називають фаворитом, адже футбол — це про те, що ти покажеш сьогодні, а не вчора чи минулого року».

Григорій ХАТА

У Німеччині стартував місяць великого футболу. Для мільйонів європейських футболістів фанатів ЧС-2024 — це грандіозне свято. А для безпосередніх учасників турніру — 24 збірних — це велика робота, відповідальність та нерви.

Національна команда України в Німеччині має подвійне завдання. Окрім суто спортивної складової, виступ «синьо-жовтих» на німецьких футбольних полях, за словами президента УАФ Андрія Шевченка, це ще й повідомлення Європі та світу, що Україна продовжує свою боротьбу з російським агресором. «Футбол — це дуже потужний інструмент, і ми повинні використовувати його правильно», — заявив в інтерв'ю The Guardian Андрій Шевченко.

Перед стартом ЧС-2024 епітетів про збірну України сказано було багато. Мовляв, гравці у команді Сергія Реброва молоді, талановиті, з досвідом виступів у найсильніших клубних чемпіонатах Старого світу, тож мають хороші перспективи. «У нас зараз справді дуже сильна команда, але не хочеться розкидуватися великими словами перед таким турніром, як Євро-2024, адже сюди приїжджають найкращі команди Європи. Нам треба зфокусуватися на турнірі й менше говорити», — заявив форвард збірної України Роман Яремчук.

На папері на свій стартовий матч Євро проти Румунії збірна України виходила в статусі фаворита, а на ділі підопічні Реброва зазнали розгромної поразки — 0:3. В українській команді розуміли, що хороший початок — половина справи. «Перший матч — найважливіший, якщо добре себе показати — можна отримати впевненість у собі та рухатися далі», — говорив перед матчем з румунами форвард збірної України Роман Яремчук. Та, зрештою, у футболі, як, мабуть, і в житті, не

Олексій ПАВЛИШ

Після чвертьфіналів на чемпіонаті Європи та світовому форумі українська чоловіча волейбольна збірна підходила до наступного важливого турніру — Золотої Євроліги-2024 — із новим тренером: латвійця Угіса Крastiньша замінив аргентинець Рауль Лосано.

Перші тижні на новій посаді 67-річного фахівця, який свого часу привів збірну Польщі до «срібла» ЧС, виявилися, м'яко кажучи, непростими: аж 9 волейболістів на чолі з капітаном збірної та головною її зіркою Олегом Плотницьким відмовились виступати за національну команду в поточному сезоні. Причини для відмови і Плотницький, і його зіркові партнери наводили різні, але зрештою все зводилось до конфлікту з федерацією. Там, до речі, не добирали слів, назвавши відмовників зрадниками.

Хай там як, а доволі бойову команду навіть без лідерів Лосано таки вдалось зібрати: новими лідерами стали Юрій Семенюк, Дмитро Янчук, Микола Рудницький та Євген Кісілюк. Ба більше, дебютний для аргентинця великий турнір на чолі нашої збірної завершився перемогою — «синьо-жовті» в оновленому складі (у порівнян-

■ ФУТБОЛ

На психологічних гойдалках

Українська збірна з розгромної поразки розпочала футбольний чемпіонат Європи

У стартовому матчі Євро-2024 українська збірна зазнала болючого фіаско від румунів.

Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

завжди все складається так, як того хочеться і як те бачиться.

«Соромно за результат», — визнав півзахисник «синьо-жовтих» Олександр Зінченко. Виходить так, що одних учасників цього двобою певною мірою переоцінили, а інших — недооцінили. «У нас були золоті покоління, які досягали високого результату. А в цієї команди — велике серце», — захоплювався

діями своїх підопічних наставник румунської збірної Едвард Йорденеску.

Проти української збірної румунські футболісти зіграли на відмінно: щільно й віддано в захисті, натхненно біля воріт суперника. Їхньому успіху, слід визнати, значно посприяли помилки українського кіпера Андрія Луніна. Хоча, по суті, румуни в усіх компонентах гри

■ ТАБЛО

Чемпіонат Європи. Група Е.
Румунія — Україна — 3:0 (Станчу, 29; Марін, 53; Дрегуш, 57; У: Лунін, Конопля (Тимчик, 72), Забарний, Матвієнко, Зінченко, Степаненко (Бражко, 62), Шапаренко (Яремчук, 62), Циганков (Ярмоленко, 62), Судаков (Маліновський, 83), Мудрик, Довбик). Бельгія — Словаччина — 0:1.

(за винятком хіба що відсотка володіння м'ячем) перевершили українських візаві.

Здається, вирішальною для підсумкового результату була психологічна складова. Схоже, тягар відповідальності за результат виявився для «синьо-жовтих» занадто важким. Як визнав Ребров, його команда взагалі не показала свого рівня гри. «Такого ніхто не очікував», — Сергію Реброву лише й залишалося після провалу розводити руками та знизувати плечима.

За словами тренера, українські збірники за зачиненими дверима (без головного тренера) влаштувати в роздягальні серйозну розмову. Олександр Зінченко пообіцяв, що в наступному матчі — проти Словаччини — команда зробить усе, аби порадувати Україну перемогою грою.

«Ми повинні забути про те, що було раніше, і концентруватися на Євро, показувати наш максимум. Якщо ми цього не покажемо, тоді нам буде дуже важко, адже ми граємо проти найкращих футболістів зі своїх країн. Неважливо, кого називають фаворитом, адже футбол — це про те, що ти покажеш сьогодні,

а не вчора чи минулого року», — зауважив Сергій Ребров.

Після невдалого виступу на домашній арені мюнхенської «Баварії» збірна України для поединку зі словаками переїде до «Дюссельдорф-Арени». А заключний поєдинок групового раунду — проти Бельгії — зіграє в Штуттгарті.

Зазначимо, що в своєму стартовому поєдинку бельгійці — головні фаворити квартету Е — несподівано поступилися Словаччині (0:1), і в контексті подальших турнірних розстановок цей результат для «синьо-жовтих» виглядає доволі сприятливо. Як і на попередньому Євро, вийти з групи на німецькому єврофорумі можна буде й з третього місця (до «плей-оф» потраплять чотири з шести команд, які фінішують у своїх квартетах третіми). На ЧС-2020 збірна України пройшла до 1/8 фіналу саме з третьої позиції, набравши в трьох матчах групи лише три очки. Сдину тоді перемогу синьо-жовта команда під орудою Андрія Шевченка здобула саме в матчі другого туру, перегравши Північну Македонію — 2:1.

Так само визначальним буде матч другого туру для турнірної долі збірної України й на Євро-2024. «Певен, усі наші футболісти зараз перепрошують за таку гру проти Румунії. Вони відчувають, що зробили недостатньо. Ми представляємо сильну країну, сильну націю, яка бореться за свою свободу. Зараз ми повинні дуже серйозно підготуватися й показати іншу збірну України в матчі зі Словаччиною», — підсумував Ребров. ■

■ ВОЛЕЙБОЛ

Тріумф попри все

Маючи неосновний склад і нового тренера, українська збірна вдруге в історії тріумфувала в Євролізі

ні з Золотою Євролігою-2023 у складі незмінними лишилися лише п'ять гравців) вдруге в історії тріумфували в Євролізі!

Спочатку наші волейболісти обіграли румунів (3:1) та азербайджанців (3:0), а потім не залишили жодних шансів Люксембургу (3:0), проте програли чехам (1:3). Перед вирішальними матчами турніру підопічні Лосано провели спаринг із чинними чемпіонами Європи — поляками, поступившись їм лише на тай-брейку (2:3).

Перевірка сил на тлі європейського гранда пішла на користь команді — уже в наступному матчі вона гарантувала собі вихід до Фіналу чотирьох Золотої Євроліги з третього місця, перегравши Португалію (3:1). Останній матч групової стадії вже ні на що не впливав — поразка бельгійцям 2:3.

А вже у боротьбі за медалі українці показали свою найкращу гру. Спочатку взяли переконливий реванш у чехів, не залишивши їм жодного сету (3:0), а потім у чотирьох партіях переграла хорватів (3:1), які до цього на турнірі взагалі не програвали. Крайшим гравцем фіналу визнали Кісілюка.

Це друге «золото» Золотої Євроліги в історії нашого чоловічого волейболу — у 2017 році команду до перемоги привів Крastiньша. Ще двічі українці брали «срібло», а одного разу — «бронзу».

«Цю перемогу команда, наш тренерський штаб і я особисто присвячуємо тим людям, які втратили в ході великої війни з Росією житло, сім'ї, дітей. Сподіваюся, ми подарували їм промічок світла і радості. Нехай наша перемога додасть вої-

Рауль Лосано одразу ж привів українську збірну до перемоги в Євролізі.

Фото: Федерація волейболу України.

нам натхнення в боротьбі проти російського агресора. Ми розуміємо, що можемо представляти Україну лише завдяки їм», — прокоментував перемогу в турнірі Рауль Лосано.

Після тріумфу в Євролізі українці, як і хорвати, отримали путівку до Кубка претендентів, яка дає змогу поборотись за місце в Лізі націй. Претендентський турнір пройде в липні у Китаї, сітка змагань уже відома — у чвертьфіналі підопічні Лосано зіграють проти команди Чилі, яку обігрували торік 3:0. А у разі успіху наступним

суперником стане переможець пари Бельгія/Хорватія.

Фанати збірної, напевно, хотіли б побачити на паркеті у Китаї і Плотницького, але наразі все виглядає так, що він у сварці з керівництвом федерації спалив усі мости і повертатися у збірну найближчим часом, схоже, не планує. У будь-якому випадку, очільник федерації Михайло Мельник оголосив, що формуванням складу займатиметься винятково Лосано, який уже довів здатність демонструвати результат навіть за обмеженої кадрової ситуації. ■

Марія НЕВЗГЛЯД

Белла Хадід і The Weeknd почали зустрічатися в 2015 році, проте через рік розбіглися. Після цього музикант десять місяців зустрічався з Селеною Гомес. 2018-го пара знову продовжила свій роман, а влітку 2019 року остаточно вирішили перервати стосунки. Писали, що зірки розійшлися через різні цілі та графіки.

У соцмережах з'явилося відео з концерту The Weeknd, де під час виконання треку Save Your Tears пролунав жіночий голос: «Привіт, це я. Я знаю, що минуло багато часу, але я просто думала про тебе, і я шкодую за все». Інтернет-користувачі подекуди пишуть, що це одне з голосових повідомлень Белли Хадід.

Зараз Белла щаслива з арт-директором Марком Калманом, який широко відомий у зірковій тусовці роботою з Тревісом Скоттом. На його рахунок створення обкладинок альбомів для Скотта та розробка брендів для Тижня моди Milk Studio. Про стосунки Белли та Марка стало відомо влітку 2021-го.

Останнім часом закоханих рідко можна побачити разом. Можливо, через те, що нещодавно в моделі загострилася хвороба Лайма і зараз вона проходить посилену терапію. ■

ЗІРКОВЕ ЖИТТЯ

Назад, у минуле

У мережі заговорили про стосунки Белли Хадід і The Weeknd

Белла Хадід і The Weeknd.
Фото: Legion Media.

АКТОРИ ТА РОЛІ

Від «Доктора Хауса» до «Містера Піпа»

Найкращі роботи Х'ю Лорі

Марія ТКАЧЕНКО

Актор Х'ю Лорі виповнилося 65 років. Він народився 11 червня 1959 року в Оксфордї в сім'ї лікаря та домогосподарки. Х'ю здобув гарну освіту: спочатку він навчався в оксфордській школі Dragon School, а потім у закритому пансіоні для хлопчиків в Ітонї, після якого вступив до Кембриджського університету на факультет антропології та археології.

Будучи студентом, Лорі захопився театром: разом з однокласниками Стівеном Фрасем та

Еммою Томпсон він брав участь в аматорських постановках університетського драматичного клубу Footlights. У 1981 році Х'ю став президентом цього театру і разом із друзями поставив на його сцені комедію The Cellar Tapes, яка принесла дебютантам першу театральну премію та контракт на телетрансляцію на одному з британських каналів.

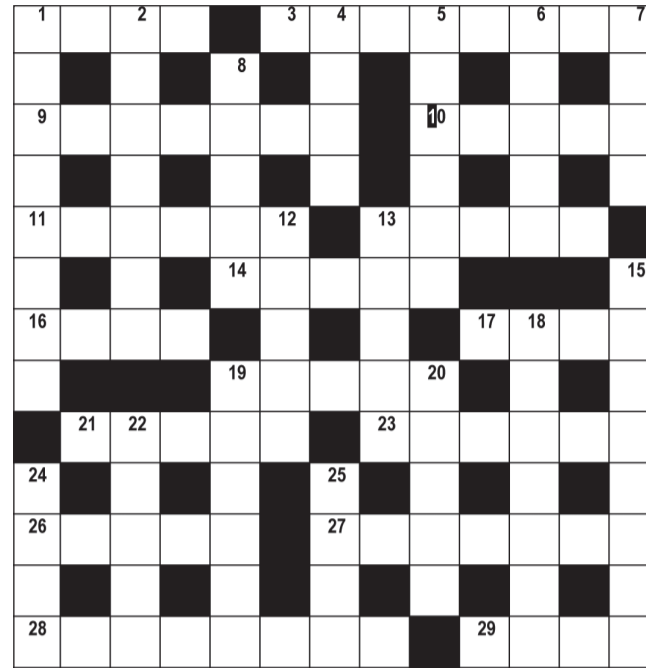
Успіх на батьківщині прийшов до Лорі після виходу комедійного серіалу «Чорна гадюка» (1983–1989). Потім разом із Фрасем актор знявся в телевізійній комедії «Шоу Фрая

Х'ю Лорі.
Фото з сайту ivona.ua.

та Лорі» (1989–1995) та серіалі «Джівс і Вустер» (1990–1993). Водночас Лорі почав зніматися в кіно, щоправда, в невеликих епізодичних ролях. Світова слава прийшла до актора, коли він відійшов від комедійного амплуа і знявся в американському серіалі «Доктор Хаус». За роль

похмурого генія, лікаря-діагноста Грегорі Хауса, Лорі отримав орден Британської імперії від королеви Єлизавети II, був удостоєний трьох «Золотих глобусів» і потрапив до Книги рекордів Гіннеса як актор, котрий приваблює до екранів найбільшу кількість глядачів. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №25

По горизонталі: 1. Місце, де, за приказкою, в кожного є свій скелет. 3. Затірка, козацька страва із завареного в окропі борошна. 9. Атрибут художника, дошка для розмішування фарб. 10. Ім'я дівчини, на честь якої Святослав Вакарчук назвав свій гурт. 11. Урочистий супровід офіційної особи чи наречених. 13. Очільник факультету у виші. 14. Річка на Тернопіллі. 16. Місто в Криму, де розташований музей Лесі Українки. 17. Польський та білоруський варіант імені Йосип. 19. «Цвіте ..., цвіте ..., а цвіт опадає» (народна пісня). 21. Українська письменниця, авторка роману «Людолови». 23. Залізна палиця для смаження шашликів. 26. М'яка тканина, схожа на оксамит. 27. Найстаріший український журнал іноземної літератури. 28. Улюблена пора для школярів. 29. Ім'я американського винахідника й бізнесмена, засновника компанії Apple.

По вертикалі: 1. Хуліганіста старенька з мультика про Чебурашку. 2. Патріарх Української православної церкви Київського патріархату, «почесний патріарх» Православної церкви України. 4. Приплюснуте коло. 5. «..., осока — чорні брови в козака!» (народна пісня). 6. Річка під Переяславом, притока Трубежа. 7. Давня

назва в росіян чорношкірих людей. 8. Напруження організму як реакція на незвичні обставини. 12. Спосіб вирішити питання чи суперечку, покладаючись на долю. 13. Український письменник, який у 18 років увірвався в літературу романом «Культ». 15. Слабоалкогольний напій, який подають перед їдою для збудження апетиту. 18. Один із найвідоміших віршів Тараса Шевченка. 19. Грошова одиниця Монголії. 20. Тичасове житло туриста чи військового в поході. 22. Служба виклику таксі через інтернет. 24. Львівська кулінарка, авторка книги «Солодке печиво». 25. Швидкий біг коня навскач. ■

Кросворд №24 від 12 червня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Чоловік заходить до психіатра:
— У моєї дружини нав'язлива ідея, що хтось намагається вкрати її сукні.
— Ви в цьому впевнені?
— Абсолютно. Вона найняла чоловіка, щоб він охороняв їх. Я виявив його вчора у шафі.

Мужик заходить до кабінету лікаря і схвилювано говорить:
— У мене роги не ростуть.
— А чому вони у вас повинні рости?
— Я точно знаю, що мені дру-

жина зраджує, а роги не ростуть.
— Так це образний вислів.
— Слава Богу, а то я вже думав, що в мене кальцію в організмі не вистачає.

Чоловік, помираючи, наказує дружині, щоб вона після його смерті постаралася пошвидше вийти заміж, але тільки не за того сусіда, який заподівав йому багато грошей.
— Ти можеш помирати спокійно, — відповіла дружина, — я дала слово іншому.

ПОГОДА

20–21 червня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, невеликий дощ. Вітер північно-західний, 1–4 м/с. Температура вночі +19...+20, удень +18...+22. Післязавтра вночі +15...+20, удень +24...+26.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, невеликий дощ.

Славське: вночі +14...+15, удень +16...+20.

Яремче: вночі +13...+17, удень +17...+19.

Міжгір'я: вночі +16...+17, удень +18...+23.

Рахів: уночі +17...+19, удень +18...+21.

